

Børns erstatningsansvar

Kandidatspeciale

Juridisk Institut, Aalborg Universitet

2024

**AALBORG
UNIVERSITET**

Louise Sørensen

Cathrine Vestergård Svendsen

Titelblad

Uddannelse: Jura, Aalborg Universitet

Type: Kandidatspeciale

Fagområde: Specialiseret erstatningsret

Dansk titel: Børns erstatningsansvar

Engelsk titel: Children's liability for damages

Forfattere: Louise Sørensen (20194899)
Cathrine Vestergård Svendsen (20195331)

Vejleder: Marie Jull Sørensen.

Afleveringsdato: 16. maj 2024.

Omfang: 137.312 anslag.

Abstract

The purpose of this master's thesis is to examine which factors the Danish courts attaches importance to in their culpa assessment of children's liability for damages.

To answer the research question of the master's thesis, the legal dogmatic method has been used. This method is used to describe, analyse, and systematise sources of law to determine applicable law within the legal area of children's liability for damages. The source of law, that primarily has been analysed in the thesis, is case law, as the application of this is crucial to answer the research question.

Firstly, the master's thesis explains the general conditions for compensation law, as this is a prerequisite for establishing liability for damages. The concept of loss, basis of liability, predictability and adequacy are therefore explained. Furthermore, the historical development within children's liability is explained.

Next, a large amount of case law has been analysed to find the elements that the Danish court attaches importance to. There has been analysed case law within the four traditional injury cases, including fire injuries, play injuries, arrow finger injuries and traffic injuries. From the analysis, it could be inferred that many of the elements occurred in several of the traditional injury cases, including especially the child's age and predictability.

The conclusion of the master's thesis is that several different factors is used by the Danish court culpa assessment of children's liability. There is not a complete and definitive list of factors that the Danish court include in their culpa assessment of children's liability even though it has been possible to list some of the elements that the Danish courts emphasise. The background for this can be that liability, especially in play injuries and arrow finger injuries largely depends on the specific circumstances of the case whilst the culpa assessment in traffic injuries and fire injuries is stricter. However, the child's age and predictability are elements that recur in most of the injury cases. The only injury case where these elements does not have as big of an importance as the other injury cases are in traffic injuries.

It is also concluded in the master's thesis that there are some elements that only appear in one of the injury cases. It can thus be seen that a moment in fire injuries is where the child lights the fire, including whether it is in a place where there is an imminent risk of danger. In play injuries, there are also an element that occurs exclusively within this case of injury. This applies to the play's framework, form, and tools. Furthermore, there is an element that only occur in arrow finger injures which is whether there has been given a prohibition or a warning to the child prior to the harmful behaviour. Finally, traffic injuries differ from the other damage cases, as there are several aspects that only occur within this case of injury. The elements, that are seen exclusively in traffic injuries, are failure to yield the right of way, failure to comply with one's lane and failure to look out in the traffic.

In closing, it has been discussed what the background for rarely seeing new judgements might be. A possible explanation for this could be the introduction of section 19 of the Danish Liability for Damages Act. According to this section there is no liability for damage that is covered by a property and operating insurance, unless the damage is caused by coarse negligence. The introduction of the section however has no bearing on why there are fewer cases regarding personal injuries. Another possible explanation could be that the legal situation is already considered established, which may lead to people not wanting to conduct a case if it is a lost cause. Finally, it has been discussed whether the culpa standard has moved in a milder or stricter direction, but this theory must be rejected as a starting point. The background for this is that the new judgements contain the same elements as the older judgements.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	7
2. Problemformulering	7
3. Afgrænsning	7
4. Metodeafsnit	9
4.1 Den retsdogmatiske metode	9
4.2 Retskilder	9
4.2.1 Lovgivning	10
4.2.2 Retspraksis	10
4.2.3 Juridisk litteratur	11
5. De almindelige erstatningsretlige betingelser	12
5.1 Tab	12
5.2 Ansvarsgrundlag	13
5.3 Kausalitet	14
5.4 Adækvans	15
6. Den historiske udvikling af børns erstatningsansvar	15
6.1 Jydske Lovs 2 – 49	16
6.2 Danske Lovs 1 – 24 – 9	16
6.3 Myndighedslovens § 63	16
6.4 Erstatningsansvarslovens § 24 a	17
7. Analyse af retspraksis	18
7.1 Brandskader	19
7.1.1 Hvad er brandskader	19
7.1.2 Barnets alder samt påregnelighed som moment	20
7.1.3 Placering som moment	22
7.1.4 Strengt ansvar	24
7.1.5 Opsamlende om brandskader	24
7.2 Legeskader	25
7.2.1 Hvad er legeskader?	25
7.2.2 Sondringen mellem almindelig leg og farlig leg	26
7.2.3 Diskussion af sondringens betydning	28
7.2.4 Barnets alder samt påregnelighed som moment	29
7.2.4.1 Små børn	30
7.2.4.2 Mellemstore børn	32
7.2.4.3 Store børn	36

7.2.5 Legens form, rammer og anvendte redskaber som moment.....	37
7.2.6 Opsamlende om legeskader	40
7.3 Pilfingerskader	41
7.3.1 Hvad er pilfingerskader?.....	41
7.3.2 Barnets alder samt påregnelighed som moment	41
7.3.3 Advarsel og forbud som moment	45
7.3.4 Opsamlende om pilfingerskader	46
7.4 Trafikskader	47
7.4.1 Hvad er trafikskader?	47
7.4.2 Manglende overholdelse af vigepligten som moment	47
7.4.3 Manglende overholdelse af sin bane som moment	49
7.4.4 Undladelse af at se sig for i trafikken som moment	50
7.4.5 Barnets alder samt påregnelighed som moment	51
7.4.6 Strengt ansvar.....	54
7.4.7 Opsamlende om trafikskader	54
8. Diskussionsafsnit	55
8.1 Erstatningsansvarslovens § 19.....	55
8.2 Curling/selvstændige børn.....	57
8.3 Nutidige domme	58
9. Konklusion	60
10. Litteraturliste.....	64
10.1 Lovgivning og forarbejdere	64
10.2 Retspraksis	64
10.2.1 Ugeskrift for retsvæsen.....	64
10.2.2 Forsikrings – og erstatningsretlig domssamling	64
10.3 Faglitteratur	65
10.4 Internetadresser	65
11. Bilagsoversigt.....	65
12. Antal anslag	66

1. Indledning

Det almindelige ansvarsgrundlag i dansk erstatningsret er culpa. Dette er ligeledes tilfældet for børns erstatningsansvar, hvor ansvarsgrundlaget således som udgangspunkt er culpa. Der er med tiden blevet udviklet nogle normer og momenter, som medfører, at et barn kan drages til ansvar, og det er netop disse momenter, som nærværende speciale søger at belyse.

Samfundet befinder sig i en tid, hvor der sker stor udvikling af både normer og forventninger til børns adfærd. Ved erstatningsansvar for børn befinder man sig i en limbo, idet man på den ene side anser et barn for et sårbart og skrøbeligt individ, mens man på den anden side i større og større grad anser børn for at være selvstændige små individer. Det er derfor yderst relevant at undersøge, hvorledes retssystemet håndterer sager, hvor der er tale om barnet som ansvarssubjekt.

Nærværende speciale tager afsæt i en grundlæggende erkendelse af, at børn ikke er immune over for juridiske spørgsmål, herunder erstatningsretlige spørgsmål. Gennem en kombination af juridisk teori, retspraksis og samfundsretlig diskussion søges der i nærværende speciale at finde frem til de momenter, der indgår i ansvarsvurderingen for børn. Ligeledes søges der at undersøge, hvorvidt der er sket en udvikling i samfundets krav til børns adfærd, og om dette kan have en potentiel indflydelse på momenterne, der tillægges betydning, ved børns erstatningsansvar.

2. Problemformulering

En undersøgelse af hvilke momenter, der indgår i ansvarsvurderingen ved børns erstatningsansvar.

3. Afgrænsning

Det er af hensyn til specialets begrænsede omfang og besvarelsen af problemformuleringen fundet nødvendigt at foretage en række afgrænsninger. Baggrunden for afgrænsningerne er

således ikke, at forholdene ikke kan have betydning for specialets emne, men derimod at det vil være for omfattende at inddrage samtlige aspekter af retsområdet.

Specialet angår for det første kun erstatning uden for kontraktforhold, også nærmere betegnet deliktsansvaret. Dette er begrundet i, at det fremgår af udkast til lov om umyndighed og værgemål § 65, at bestemmelsen om børns erstatningsansvar skal regulere erstatningsansvaret uden for kontrakt.¹ Det er således bestemt fra lovgivers side, at reglerne om børns erstatningsansvar alene skal angå erstatning uden for kontrakt. Det forhold, at dette fremgår af motiverne til myndighedsloven, er relevant, da reglen om børns erstatningsansvar i erstatningsansvarslovens § 24 a² er blevet overført uændret fra myndighedsloven³, hvilket vil blive uddybet nærmere nedenfor i afsnit 6.4.

Dernæst vil der i specialet ikke være fokus på, om erstatningskravet er dækket af barnets forsikring. Det kan have væsentlig betydning for barnet og barnets forældre, hvis kravet kan søges dækket hos deres forsikringsselskab, men dette har imidlertid ikke betydning for selve ansvarsvurderingen af barnet, hvilket netop er specialets omdrejningspunkt. Det skal dog hertil nævnes, at der i et enkelt afsnit af specialet diskuteres, hvorvidt erstatningsansvarslovens § 19 har betydning i forhold til, at der ikke ses mange nyere afgørelser på retsområdet.

Endvidere, er det alene barnets erstatningsansvar, som der fokuseres på i specialet. Der er således blevet foretaget en afgrænsning i forhold til forældres og institutioners erstatningsansvar for skader forvoldt af børn. I en stor del af retspraksis bliver forældres eller institutioners tilsynspligt inddraget, hvilket i visse tilfælde kan medføre, at et skadevoldende barns forælder eller institution kan blive erstatningsansvarlig for barnets erstatningspådragende handling grundet det manglende tilsyn. Denne del vil der imidlertid ikke være fokus på i specialet, idet der her er tale om et selvstændigt ansvar for forældre og institutionen, hvorfor dette ikke medvirker til besvarelse af problemformuleringen.

¹ Kommissionen, *Udkast til lov om Umyndighed og Værgemaal*, 1921, side 100.

² LBK nr. 1070 af 24/08/2018.

³ Folketingstidende 1994 – 95, Tillæg A, side 2517.

Endelig, er der blevet foretaget en afgrænsning i forhold til vurderingen af egen skyld hos den skadelidte. Der er bevidsthed om, at det kan have væsentlig betydning for barnet, hvis erstatningspligten bliver nedsat eller helt bortfalder. Imidlertid ligger inddragelsen af egen skyld uden for specialets omdrejningspunkt, idet vurderingen af egen skyld hos den skadelidte først foretages efter, at ansvarsvurderingen af det skadevoldende barn er foretaget. Det ligger således uden for besvarelsen af problemformuleringen, hvorfor dette emne ikke vil indgå i specialet. Ligeledes vil øvrige grunde til erstatningens nedsættelse heller ikke blive behandlet i specialet, herunder eksempelvis erstatningsansvarslovens § 24 a, 2.pkt, idet behandlingen heraf er for omfattende, og tillige ligger uden for besvarelsen af problemformuleringen.

4. Metodeafsnit

4.1 Den retsdogmatiske metode

Den retsdogmatiske metode anvendes til at beskrive gældende ret, som også betegnes de lege lata. I udarbejdelsen af nærværende speciale anvendes den retsdogmatiske metode, idet der søges at afdække og beskrive gældende ret for børns erstatningsansvar. Der vil derfor være særligt fokus på at analysere, systematisere og beskrive retskilder for derved at finde frem til gældende ret inden for retsområdet.⁴ Ved anvendelsen af den retsdogmatiske metode i nærværende speciale er formålet således ikke at finde en løsning på et konkret problem, men derimod at beskrive den retstilstand, der allerede findes inden for børns erstatningsansvar.

4.2 Retskilder

Anvendelsen af den retsdogmatiske metode forudsætter som nævnt, at der foretages en analyse og systematisering af de gældende retsregler på et retsområde. For at finde frem til gældende ret på et retsområde, er det nødvendigt at anvende retskilder, idet det netop er disse, som udgør gældende ret. Der er i specialet blevet anvendt retskilder, som disse forstås i traditionel forstand. De traditionelle retskilder udgøres af love, retspraksis, sædvaner og forholdets natur.⁵ I specialet er der primært fokus på love og retspraksis, idet dette i høj grad er de retskilder, som børns erstatningsansvar centrerer sig omkring. Derudover er der anvendt juridisk litteratur i

⁴ Blume, P., *Retssystemet og juridisk metode*, 2014, side 40 – 41.

⁵ Munk Hansen, C., *Retsvidenskabsteori*, 2018, side 415.

specialet på trods af, at dette ikke traditionelt anses som værende en retskilde. De nedenstående underafsnit har til formål at belyse valget og anvendelsen af retskilderne nærmere.

4.2.1 Lovgivning

Specialet vil indeholde en gennemgang af erstatningsansvarslovens § 24 a, idet dette er den nuværende bestemmelse, der regulerer børns erstatningsansvar. Specialet indeholder i den forbindelse også et afsnit omhandlende den historiske lovgivningsmæssige udvikling inden for børns erstatningsansvar. Dette afsnit har en væsentlig betydning for forståelsen af gældende ret og for derved at kunne besvare problemformuleringen på tilfredsstillende vis. Der vil således blive gennemgået alle de historiske relevante love for børns erstatningsansvar.

Det skal nævnes, at den aktuelle bestemmelse i erstatningsansvarslovens § 24 a henviser til voksnes erstatningsansvar, idet et barn under 15 år herefter bliver erstatningsansvarlig på samme måde, som en person over denne alder, dvs. efter den samme standard som voksne personer. Voksne personers erstatningsansvar er baseret på en culpastandard, som ikke fremgår af lov. For at finde frem til indholdet af denne culpastandard, er det nødvendigt at se på retspraksis.

4.2.2 Retspraksis

Retspraksis optræder i nærværende speciale som den mest dominerende retskilde, idet retspraksis har stor betydning for retsområdet for børns erstatningsansvar. Ligeledes er retspraksis som nævnt i det ovenstående afgørende for at finde frem til indholdet af den på området gældende culpastandard. Det er således blevet prioriteret at analysere og beskrive en omfattende mængde retspraksis for derved at opnå den mest nøjagtige beskrivelse af gældende ret på området. Der vil tillige indgå en kritisk vurdering af retspraksis for derved at finde frem til eventuelle modsætninger og udfordringer herved. Det skal hertil nævnes, at det er fundet nødvendigt at inddrage retspraksis af ældre karakter, idet offentliggjort retspraksis på området primært består af ældre afgørelser. Det har således været nødvendigt at inddrage dette for at opnå et fyldestgørende billede af retstilstanden. Det vil dog i specialet blive tillagt betydning, at retspraksis primært består af ældre afgørelser, herunder at der foreligger en mulighed for, at culpastandarden har rykket sig sidenhen.

Området for børns erstatningsansvar består som nævnt af en stor mængde retspraksis, hvorfor det har været nødvendigt at systematisere og sortere dommene for herved at udvælge de domme, som giver bedst indblik i de momenter, som retten lægger vægt på. Der er derfor blevet inddraget en stor mængde retspraksis for herved at finde frem til den generelle retstilstand. Retspraksis er fundet på Karnov⁶, hvor alle de heri nævnte domme er blevet gennemlæst og sorteret. Sorteringen i retspraksis er sket ved udarbejdelsen af et skema, hvor der er blevet indsat relevant information om alle dommene, således at det herved var muligt at skabe sig et overblik over de momenter, som ses i flere af de læste domme. Ved valget af den retspraksis, som indgår i specialet, har det haft betydning, hvorvidt dommen er blevet afsagt af byret, landsret eller Højesteret, idet der er forskel på præjudikatværdien ved domme afsagt af disse instanser. Der er i specialet blevet prioriteret primært at inddrage domme afsagt af landsretterne og Højesteret, idet disse domme har en højere præjudikatværdi end domme afsagt i byretterne. Prioriteringen af domme afsagt af landsretterne og Højesteret er ydermere begrundet i tilgængelighed, idet byretsafgørelser som udgangspunkt ikke er offentligt tilgængelige.

Formålet med analysen af retspraksis har været at besvare problemstillingen på fyldestgørende vis, således at der opnås et overblik over de momenter, som der tillægges betydning ved ansvarsvurderingen af børn. Da der som nævnt er en omfattende mængde retspraksis på området kan det i analysen forekomme, at visse momenter nævnes flere gange under de forskellige skadestilfælde, idet visse momenter er udslagsgivende indenfor alle skadestilfældende. Derudover skal det nævnes, at visse domme vil blive nævnt under flere momenter, idet dette er fundet nødvendigt for at belyse den generelle retstilstand så præcist som muligt.

4.2.3 Juridisk litteratur

I specialet er den juridiske litteratur anvendt i det omfang, hvor det har været relevant for at skabe en forståelse af gældende ret. Den juridiske litteratur er primært anvendt i specialets indledende afsnit om de fire erstatningsretlige betingelser og den historiske udvikling af børns erstatningsansvar i et forsøg på at uddybe og forklare disse afsnit nærmere. Den juridiske

⁶ Karnov Group, <https://www.karnovgroup.dk>.

litteratur er dog ikke i sig selv en retskilde, da en forfatter af juridisk litteratur ikke har legitimitet til at skabe gældende ret.⁷ Det forhold, at den juridiske litteratur ikke i sig selv udgør en gældende retskilde, er derfor også tillagt betydning i nærværende speciale ved inddragelsen heraf. På trods af at den juridiske litteratur ikke kan anses for at udgøre en egentlig retskilde, kan den dog bidrage til den juridiske argumentation i specialet, hvorfor den er fundet relevant at inddrage.⁸

5. De almindelige erstatningsretlige betingelser

Erstatningsret anvendes som en samlet betegnelse for de retsregler, der opsætter betingelserne for, at en person kan drages til ansvar for en skade, hvorefter den pågældende person skal svare erstatning til den skaderamte, samt hvordan denne erstatning skal udmåles.⁹ Der er indenfor den almindelige erstatningsret opstillet fire grundlæggende betingelser, der alle skal være opfyldt, førend der kan konstateres et erstatningsansvar. Der er således tale om kumulative betingelser. Der stilles for det første krav om, at der er lidt en erstatningsretlig skade og et heraf følgende tab hos den skadelidte. For det andet stilles der krav om, at der foreligger det fornødne ansvarsgrundlag hos skadevolderen. For det tredje stilles der krav om, at der foreligger årsagsforbindelse mellem den ansvarspådragende handling og det indtrådte tab, og for det fjerde er det et krav, at der foreligger adækvans.¹⁰ Det nærmere indhold af de fire erstatningsretlige betingelser vil blive kort gennemgået i det nedenstående, idet tilstedeværelsen af disse betingelser er en forudsætning for, at et barn kan ifalde erstatningsansvar.

5.1 Tab

Den første betingelse for statuering af erstatningsansvar indebærer, at der skal være forvoldt en skade, idet erstatning kan betegnes som en økonomisk udligning af den forvoldte skade. Begrebet skade kan defineres som fysiske forringelser som følge af enten en persons skade eller tingsskade, dvs. hvor der enten er indtrådt en helbredsforringelse eller en forringelse af en ting. Da erstatningen som nævnt skal ydes økonomisk, skal skaden derfor omsættes til et

⁷ Munk Hansen, C., *Den juridiske løsning*, 2017, side 74.

⁸ Blume, P., *Retssystemet og juridisk metode*, 2014, side 216 – 217.

⁹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 23.

¹⁰ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 25.

pengebeløb, hvorunder tabet opstår. For at det er muligt at opgøre tabet, skal der foreligge en nogenlunde objektiv målestok for den skadelidtes tabte omsætning. Er det ikke muligt at finde en sådan målestok, kan skaden ikke erstattes. Det skal dog hertil bemærkes, at der fortsat er mulighed for, at den skadelidte kan modtage en pengeydelse til udligning af følger, som det ikke er muligt at taksere objektivt. Disse følger omfatter ikke - økonomisk skade, og pengeydelsen derfor betegnes for godtgørelse.¹¹

5.2 Ansvarsgrundlag

Den anden betingelse for statuering af erstatningsansvar er, at der skal foreligge et ansvarsgrundlag. Der stilles i den forbindelse krav om, at der kan statueres det fornødne ansvarsgrundlag hos skadevolderen, førend den skadelidte har ret til at få erstatning for en indtrådt skade og et heraf følgende tab. Betingelsen om ansvarsgrundlaget er begrundet i udgangspunktet om, at skaden forbliver, hvor den rammer. For at det er muligt at flytte det lidte tab fra den skadelidte til en anden person, må det således kræves, at der foreligger et særligt grundlag for at gøre den skadevoldende person ansvarlig. Dette særlige grundlag findes i erstatningsretten som udgangspunkt i culpareglen, som medfører, at det er muligt at ifalde ansvar, hvis en skade er forvoldt enten forsætligt eller uagtsomt. Uagtsomhed kan inddeles i flere forskellige kriterier, hvorunder særligt sondringen mellem simpel og grov uagtsomhed kan være relevant i visse situationer. Det skal dog hertil bemærkes, at såvel simpel som grov uagtsomhed er omfattet af culpareglen, hvorfor sondringen herimellem teoretisk set ikke har den helt store betydning i forbindelse med børns erstatningsansvar.¹²

Ved vurderingen af, om en person har handlet uagtsomt, skal der efter den klassiske culpade finition skeles til den gode familiefar (bonus pater). En person vil herefter have handlet uagtsomt, såfremt vedkommende ikke har udvist den grad af agtpågivenhed, som bonus pater ville have udvist i en tilsvarende situation.¹³ Derimod tages der efter den mere moderne culpade finition udgangspunkt i *"om den handling eller undladelse, der foreligger til pådømmelse, afviger fra et på handlingens/undladelsens tidspunkt anerkendt adfærdsmønster"*.¹⁴ Det skal dog i forbindelse hertil bemærkes, at vurderingen af, om et barn

¹¹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 27.

¹² Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 25 – 26.

¹³ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 97.

¹⁴ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 100.

har handlet culpøst, ikke sker med udgangspunkt i den samme målestok, som der gælder ved vurderingen for voksne personers culpøse handlinger. Ved vurderingen af, om et barn har handlet culpøst, tages der i stedet udgangspunkt i en sammenligning med et normalt barn på samme alder. Børn skal således ikke sammenlignes med, hvordan voksne personer ville have handlet.¹⁵ Derudover skal det bemærkes, at der inden for børns erstatningsansvar er en tendens til, at retten trækker en påregnelighedsvurdering med ind i vurderingen af, om et barn har handlet culpøst. I tilfælde, hvor retten finder, at barnet burde have haft forståelsen af, at dets handling kunne forårsage den skete skade, vil barnet således have handlet culpøst. Dette vil blive illustreret og uddybet nærmere i nedenstående afsnit 7 og de dertilhørende underafsnit med konkrete eksempler.

Udover den almindelige culpapregel, som fungerer som en form for minimumsregel for ansvarsgrundlaget, findes tillige det mere vidtgående form for ansvar, som er det objektive ansvar.¹⁶ Hvad der nærmere lægger i begrebet vil dog ikke blive uddybet nærmere i nærværende speciale, idet det alene har været formålet fra lovgivers side med erstatningsansvarslovens § 24 a at lovgive om tilfælde, hvor et barn har forvoldt en handling culpøst.¹⁷ Objektivt ansvar har således ikke betydning for reguleringen af børns erstatningsansvar.

5.3 Kausalitet

Som tredje betingelse stilles der krav om, at der foreligger årsagsforbindelse mellem det ansvarsbegrundende forhold og den indtrådte skade. Dette krav er udtryk for, at det ikke er muligt at pålægge en person et erstatningsansvar, uanset om denne person har handlet forsætligt eller uagtsomt, såfremt dette forhold ikke har haft betydning for skadens indtræden. Der kan derudover være tale om, at forholdet har haft nogen betydning for skadens indtræden, men at betydningen er så svag, at der ikke foreligger juridisk årsagsforbindelse. Heri ligger kravet om, at der tillige skal foreligge adækvans, hvilket vil blive behandlet som en særskilt betingelse nedenfor.¹⁸

¹⁵ Møller, J.; Wiisbye, M.S.; Høj, K., *Erstatningsansvarslovens med kommentarer*, 7.udgave, 2020, side 805.

¹⁶ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 25 – 26.

¹⁷ Kommissionen, *Udkast til lov om Umyndighed og Værgemaal*, 1921, side 100.

¹⁸ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 27.

5.4 Adækvans

Den fjerde og sidste betingelse, der indgår i vurderingen af, om der kan pålægges en skadevolder erstatningsansvar, er, om der foreligger adækvans. Spørgsmålet om adækvans angår en vurdering af, om den ansvarspådragende handling har forøget risikoen for den indtrådte skade.¹⁹ Det er således ikke muligt at pålægge en person ansvar, hvis ikke vedkommendes handling har medført en forøgelse af risikoen for den netop indtrådte skade, hvilket også betyder, at der ikke kan pålægges erstatningsansvar for atypiske og tilfældige følger af den ansvarspådragende handling.²⁰ Det er i den forbindelse dog ikke afgørende, hvad skadevolderen i den konkrete sag kunne påregne, men i stedet er det afgørende, hvad domstolene finder, at vedkommende kunne påregne.²¹ Ved vurderingen af, om der foreligger adækvans skal der således foretage en objektiv vurdering af, om den ansvarspådragende handling har forøget risikoen for den indtrådte skade, og derimod ikke en vurdering af, om der foreligger en konkret psykologisk påregnelighed hos skadevolder.²² Det skal dog som nævnt ovenfor bemærkes, at retten i forbindelse med børns erstatningsansvar særligt fokuserer på, om barnet burde have haft forståelsen af, at dets handling kunne forårsage den skete skade, dvs. om der foreligger en konkret psykologisk påregnelighed hos barnet. Derimod ses retten ved børns erstatningsansvar kun inden for pilfingerskader at se bort fra, om det skadevoldende barn psykologisk kunne påregne den skete skade og i stedet foretage en mere objektiv påregnelighedsvurdering. Dette vil blive gennemgået og illustreret nærmere under nedenstående afsnit 7 og de dertilhørende underafsnit med konkrete eksempler fra retspraksis.

6. Den historiske udvikling af børns erstatningsansvar

Der er gennem tiden sket en lovgivningsmæssig udvikling inden for området for børns erstatningsansvar, som har ført frem til den nutidige centrale bestemmelse i erstatningsansvarslovens § 24 a. Denne udvikling beskrives nærmere i det nedenstående.

¹⁹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 334 – 336.

²⁰ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 336.

²¹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 340.

²² Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 339.

6.1 Jyske Lovs 2 – 49

Det er i litteraturen antaget, at den første nedskrevne bestemmelse om børns erstatningsansvar findes i Jyske Lovs 2 – 49 med følgende ordlyd: *“Er et Barn mindre end femten Vintre gammelt, skal det bøde til den, det forbrød sig imod, og ikke til Kongen eller Biskoppen, undtagen alene til Manddrab”*. Det kan af denne bestemmelse udledes, at børn under 15 år er erstatningspligtige for de skadevoldende handlinger, som de begår. Børn er efter bestemmelsen alene erstatningsansvarlige over for den skadelidte person, og skal således ikke svare erstatning til andre personer end den skadelidte. Dette gælder dog ikke, hvis barnets handling kan karakteriseres som manddrab, idet barnet i sådanne tilfælde tillige skal svare erstatning til kongen og biskoppen.²³

6.2 Danske Lovs 1 – 24 – 9

Den næste ændring, der skete i området for børns erstatningsansvar, kan findes i Danske Lovs 1 – 24 – 9. Bestemmelsen blev indført i dansk ret med følgende ordlyd: *“Barn, som er under sine femten Aar, bøder Skaden til den, som hand forsetligen haver forbrut sig imod”*. Denne bestemmelse minder i hovedtræk meget om bestemmelsen i Jyske Lovs 2 – 49, idet børn under 15 år også her som udgangspunkt er erstatningsansvarlige for deres skadevoldende handlinger. Der er dog i bestemmelsen i Danske Lov blevet indsat et ekstra element for børns erstatningsansvar, idet det fremgår, at børn under 15 år alene er erstatningsansvarlige for deres forsætlige handlinger. Dette medfører således, at børn under 15 år ikke er erstatningsansvarlige for deres uagtsomme handlinger efter Danske Lovs 1 – 24 – 9. Denne retstilstand medførte, at unge over 15 år var erstatningsansvarlige for deres skadevoldende adfærd i samme omfang som voksne personer, mens der som nævnt kræves forsætlighed for at drage et barn under 15 år til ansvar.²⁴

6.3 Myndighedslovens § 63

Den næste relevante udvikling, der skete indenfor området for børns erstatningsansvar, kan først og fremmest findes i Udkast til Lov om Umyndighed og Værgemål § 65, hvori der blev opstillet følgende forslag til en ny bestemmelse: *“Barn under 15 Aar er erstatningspligtigt for*

²³ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 9.

²⁴ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 9.

skadegørende Handlinger i det Omfang, hvori dette efter Barnets Sindstilstand, Handlingens Beskaffenhed eller Omstændighederne iøvrigt findes billigt".²⁵ Det nye lovforslag blev fundet nødvendigt, da man mente, at den tidligere bestemmelse i Danske Lov ikke længere var i overensstemmelse med den ønskede retstilstand. Familieretskommissionen fandt, at der var behov for en mere smidig bestemmelse, idet man fandt det stødende, at den skadelidte selv skulle bære tabet, hvis et barn havde forvoldt en skade ved en høj grad af uforsigtighed.²⁶

Under behandlingen af lovforslaget ændrede landstingsudvalget formuleringen til den nuværende formulering: *"Barn under 15 Aar er erstatningspligtigt for skadegørende Handlinger efter samme Regler som Personer over denne Alder, dog kan Erstatningen nedsættes eller endog helt bortfalde, for saa vidt det findes billigt paa Grund af manglende Udvikling hos Barnet, Handlingens beskaffenhed og Omstændighederne i øvrigt, derunder navnlig Forholdet mellem den Skadegørendes og den Skadelidendes Evne til at bære Tabet og Udsigten til at Skaden kan faas godtgjort hos andre"*. Denne formulering blev indsat i Lov om Umyndighed og Værgemål²⁷, også kaldet Myndighedsloven, § 63.²⁸

6.4 Erstatningsansvarslovens § 24 a

Myndighedsloven blev ved lov nr. 389 af 14.juni 1995 ophævet, hvorefter den dagældende bestemmelse i myndighedslovens § 63 i stedet blev indført i erstatningsansvarslovens § 24 a. Den nutidige bestemmelse, der regulerer børns erstatningsansvar, findes således i erstatningsansvarslovens § 24 a med følgende ordlyd: *"Børn under 15 år er erstatningspligtigt for skadegørende handlinger efter samme regler som personer over denne alder. Dog kan erstatningen nedsættes eller endog helt bortfalde, for så vidt det findes billigt på grund af manglende udvikling hos barnet, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, derunder navnlig forholdet mellem den skadegørendes og den skadelidtes evne til at bære tabet og udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre"*. Bestemmelsen er blevet overført uændret fra den dagældende bestemmelse i myndighedslovens §63 som beskrevet i det

²⁵ Kommissionen, *Udkast til lov om Umyndighed og Værgemaal*, 1921, side 16.

²⁶ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 11.

²⁷ Lov nr. 277 af 30.juni 1922.

²⁸ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 11.

ovenstående. Ved indførelsen af erstatningsansvarslovens § 24 a var formålet således ikke, at der skulle ske ændringer i retstilstanden.²⁹

Det følger af bestemmelsen, at børn under 15 år som udgangspunkt er ansvarlige for deres handlinger og undladelser, hvorfor det ikke er en ansvarsfrihedsgrund, at der er tale om et barn. Dette er således i overensstemmelse med de tidligere bestemmelser, der har reguleret området, idet børn siden indførelsen af Jyske Lovs 2 – 49 har været erstatningsansvarlige for deres handlinger og undladelser. Det skal dog i forbindelse hertil bemærkes, at vurderingen af, om et barn har handlet culpøst, ikke sker med udgangspunkt i den samme målestok, som der gælder ved vurderingen for voksne personers culpøse handlinger. Ved vurderingen af, om et barn har handlet culpøst, tages der nemlig som nævnt i stedet udgangspunkt i en sammenligning med et normalt barn på samme alder.³⁰ Denne vurdering vil blive uddybet nærmere i den nedenstående analyse af retspraksis.

7. Analyse af retspraksis

Der findes en omfattende mængde retspraksis inden for området for børns erstatningsansvar, hvorunder der både er domme med frifindelse og domme med domfældelse som resultat. Traditionelt inddeles retspraksis på området i fire overordnede skadestilfælde, herunder brandskader, legeskader, pifingerskader og trafikskader.³¹ De afgørende momenter for henholdsvis frifindelse og domfældelse kan variere i de enkelte skadestilfælde, hvorfor nedenstående analyse af retspraksis vil være delt op i de forskellige skadestilfælde, således at der opnås det bedst mulige helhedsbillede over retspraksis.

Skadestilfælde inden for børns erstatningsansvar opdeles således traditionelt i de fire ovennævnte kategorier. Der kan dog sættes spørgsmålstegn ved, om der tillige findes en femte kategori, som er opsamlende for de tilfælde, som ikke hører under en af de fire klassiske skadestilfælde. Til at illustrere dette synspunkt kan som eksempel nævnes U.1970.864Ø (herefter Luftbøsse - dommen). Sagens omstændigheder var, at de 12 - årige tvillinger, A og

²⁹ Folketingstidende 1994 – 95, Tillæg A, side 2517.

³⁰ Møller, J.; Wiisbye, M.S.; Høj, K., *Erstatningsansvarslovens med kommentarer*, 2020, side 805.

³¹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 147.

B, havde besøg af en 11 - årig kammerat, hvor de som en leg skød efter hinanden med en luftbøsse. Undervejs i legen opstod der uenighed mellem børnene, hvorfor A gik ind i huset med luftbøssen. Herefter gik B og C hen til fordøren og klaprede med låget til brevkassen for at drille A inde i huset. Da C herefter ville kigge gennem dørens brevsprække, blev han ramt i øjet af et skud, som A havde affyret inde fra huset. Indledningsvist vil man anse Luftbøsse - dommen for at omhandle en legeskade, idet der er tale om en skade, der sker i umiddelbar forbindelse til børnenes leg. Hertil skal det dog bemærkes, at Østre Landsret fremhæver, at legen må anses for ophørt, da A blev alene tilbage i huset bag den lukkede fordør. Da legen anses for ophørt på tidspunktet for skadens indtræden, hører dommen derfor ikke længere inden for kategorien for legeskader. Den forvoldte skade i dommen kan imidlertid heller ikke kategoriseres som en brandskade, trafikskade eller pilfingerskade, hvorfor den ikke længere kan kategoriseres inden for nogle af de traditionelle skadestilfælde. Dette rejser spørgsmålet om, hvorledes et tilfælde som Luftbøsse - dommen skal kategoriseres, herunder om det eventuelt skal kategoriseres i en femte skadeskategori, som samler op på de tilfælde, der falder uden for de fire traditionelle skadestilfælde. Der er ikke i teorien blevet beskrevet, at en sådan femte kategori skulle findes, men ovenstående diskussion giver anledning til at overveje, om det burde være tilfældet. Dette vil dog ikke blive uddybet nærmere, og nedenstående analyse af retspraksis vil som nævnt ovenfor kun omfatte de fire traditionelle skadestilfælde.

7.1 Brandskader

7.1.1 *Hvad er brandskader*

Når der henvises til brandskader i nærværende afsnit, skal der forstås skader, som er opstået som følge af børns omgang med ild. I den forbindelse ses de typiske eksempler på brandskader forvoldt af børn i retspraksis at være, når børn 1) har leget med tændstikker under forhold, hvor der er stor chance for, at der vil ske en skade, 2) forvolder brand i naturen, herunder for eksempel skov- og plantagebrande og 3) forårsager skade som følge af en mere uforsigtig omgang med ild.³² I nedenstående gennemgang vil der dog ikke blive sondret mellem disse tre typiske hændelser. I stedet vil fokus være på at udlede de momenter, som retten henviser til i dommene i forbindelse med ansvarsvurderingen.

³² Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 63.

7.1.2 Barnets alder samt påregnelighed som moment

Et moment, som ofte tillægges betydning i forbindelse med brandskader, er barnets alder og udvikling. I den forbindelse indgår som regel også en vurdering af, om barnet herefter burde have indset faren ved sin handling, hvorfor et væsentligt moment tillige er påregnelighed. Disse to momenter henvises der derfor også ofte til i en sammenhæng, hvilket vil blive illustreret i det nedenstående.

For at illustrere dette kan der for det første henvises til dommen U.1969.388H (herefter Loft - dommen), som omhandler skade på en tagkonstruktion i et loft forårsaget af tre børn på henholdsvis 9, 11 og 15 år. Både den 9 - årige A og den 15 - årige B ansås for at være erstatningsansvarlige for den skete skade. Retten udtalte som begrundelse for at pålægge den 9-årige A ansvar, at *"Retten finder at også sagsøgte Ann Olsen efter sin alder og udvikling har burdet indse, at hun handlede uforsvarligt, og derfor sammen med sagsøgte Rene Hansen er ansvarlig for den ved deres uagtsomhed forvoldte skade"*. I dommen var de afgørende momenter for at pålægge den 9 - årige A ansvar således, at hun efter sin alder og udvikling burde have indset, at hendes handling var uforsvarlig. Dette illustrerer for det første sammenhængen mellem momenterne alder og påregnelighed. Derudover illustrerer rettens brug af ordene *"efter sin alder og udvikling"*, at retten ved vurderingen af, hvad børn bør indse, foretager en sammenligning af, hvad andre børn i en tilsvarende alder ville have indset. Dette understøtter det i afsnittet 5.2 nævnte om, at der ved vurderingen af, om et barn har handlet culpøst, skal tages udgangspunkt i en sammenligning med børn i en tilsvarende alder og ikke i en sammenligning med voksne personer. Det skal til dommen også bemærkes, at retten i sin begrundelse angående den 15 - årige B's erstatningsansvar ikke henviser til dennes alder. Dette er imidlertid formentlig begrundet i, at det direkte fremgår af sagsfremstillingen i dommen, at den 15 - årige B ikke har bestridt at have handlet uforsvarligt, hvorfor sagen for så vidt angår den 15 - årige B, ikke omhandlede, hvorvidt han var erstatningsansvarlig, men derimod nærmere om erstatningen skulle nedsættes. Af denne grund vil spørgsmålet i dommen vedrørende den 15 - årige B heller ikke blive omtalt nærmere.

Derudover kan også nævnes dommen U.1959.716/1Ø (herefter Halm - dommen). Halm - dommen omhandler brandskade på en lade og tilhørende staldbygninger som følge af, at den cirka 6 - årige S havde kastet tændstikker i halm, som lå på ladens gulv. Landsretten fandt, at S

havde handlet ansvarspådragende, og udtalte som begrundelse herfor at *"Retten finder at måtte lægge til grund, at drengen Christof, der efter det oplyste er en kvik og normalt udviklet dreng, som er kendt med forholdene på landet, må have haft forståelse af, at han ved at kaste tændstikker i halmen på ladens gulv i umiddelbar nærhed af den oplagrede halm kunne forvolde skade. Han må derfor i det omfang, hvori skaden kan antages at have været påregnelig for ham, anses erstatningspligtig over for sagsøgeren [...]"*. Af denne dom kan det således også udledes, at et afgørende moment for vurderingen er barnets udvikling. Det skal i den forbindelse bemærkes, at det til trods for, at retten i nærværende sag henviser til drengens udviklingsniveau, må antages, at retten tillige i denne dom foretager en sammenligning af, hvordan alderssvarende børn ville have handlet. Dette understøttes af, at retten henviser til, at S er en "normal udviklet" dreng. Retten lægger, som i ovenstående dom, også vægt på, at S må have haft forståelsen af, at hans handling kunne forårsage den skete skade, hvilket må forstås som, at det har været påregneligt for S. På den baggrund kan henvisningen hertil ved første øjekast læses som en påregnelighedsvurdering i henhold til den erstatningsretlige betingelse om adækvans, særligt da rettens begrundelse om, at S har kastet tændstikkerne tæt på oplagret halm, nærliggende kan forstås som, at der ikke er tale om en atypisk skade. Retten nævner dog i forlængelse heraf, at S er erstatningsansvarlig i det omfang skaden må have været påregnelig for ham. Dette illustrerer, at retten ved sin henvisning til, at S må have haft forståelsen af, at hans handling kunne forårsage den skete skade, ikke foretager en egentlig påregnelighedsvurdering i henhold til erstatningsretlige betingelse om adækvans, men derimod reelt inddrager dette ved vurderingen af, om S har foretaget en culpøs handling. På den måde bliver spørgsmålet om, hvorvidt det har været påregneligt for S således også et moment i uagtsomhedsvurderingen.

Samme påregnelighedsvurdering ses ligeledes i U.1951.470/1H (herefter Kanonslag - dommen), hvor den 12-årige D smed et kanonslag ud på isen på en skøjtebane, hvilket forårsagede, at et stykke is ramte en anden dreng. Landsretten fandt, at D var ansvarlig for den skete skade, og udtalte i den forbindelse, at *"Efter Fins alder må han antages at have haft forståelsen af, at affyringen af kanonslaget kunne forvolde skade på personer, der befandt sig i nærheden af sprængningsstedet, og han må derfor anses at have handlet uforsvarligt ved at kaste kanonslaget ud på isen, hvor andre børn færdedes på skøjter. Idet dernæst den Niels Peter tilføjede skade ikke kan siges at ligge udenfor de muligheder Fin burde have taget i betragtning [...]"*. Højesteret stadfæstede landsrettens dom med samme begrundelse. I denne dom ses det afgørende for at pålægge D ansvar ligeledes at være, at D's henset til sin alder burde have haft

forståelsen af, at der kunne opstå en skade ved hans handling, hvorfor det afgørende momenter for at pålægge D ansvar var alder og påregnelighed. Ved rettens angivelse af, at D på den baggrund anses for at have handlet uforsvarligt, kan det på samme måde som i ovenstående dom ses, at retten behandler påregnelighedsvurderingen som en del af uagtsomhedsvurderingen, således at vurderingen af, hvad barnet burde have forstået, bliver et moment i culpavurderingen. Det skal derudover bemærkes, at retten ikke tillægger det nærmere betydning for ansvarsvurderingen, at D ifølge sin egen forklaring havde sikret sig, at der ikke var nogen i den retning, hvor han kastede kanonslaget hen. Som det fremgår af ovenstående begrundelse, lægger retten derimod vægt på, at han henset til sin alder burde have forståelsen af, at hans handling kunne forvolde skade på personer. Dette illustrerer, at det afgørende er, om barnet på baggrund af sin alder burde have indset, at handlingen kunne forårsage den skete skade, og at det ved denne vurdering ikke har betydning, om barnet har forsøgt at værgе sig mod at forårsage en skade.

.

7.1.3 Placering som moment

Et andet moment, som retten tillægger vægt i forbindelse med ansvarsvurderingen, er, om børnene har beskæftiget sig med eller antændt ild et sted, hvor der er en nærliggende fare for, at der kan ske en skade. Retten ses i den forbindelse ved ansvarsvurderingen at henvise til den konkrete placering, hvor de skadevoldende børn har beskæftiget sig med eller antændt ild.

I den forbindelse kan henvises til dommen U.1951.294/2H (herefter Plantage - dommen). Dommen omhandler brandskade på en plantage forårsaget ved, at to drenge på lige under 13 år havde antændt en fyrværkeriskrubtudse ved plantagen. Som begrundelse for at pålægge børnene erstatningsansvar udtalte landsretten *”Efter det foreliggende findes Børge, der trods forbud fra hjemmets side havde forsynet sig med tændstikker, og Gunnar ved i fællesskab at antænde fyrværkeriskrubtudsens, med hvis virkemåde de var bekendt, inde i plantagen ganske tæt ved den tørre lyng at have gjort sig skyldig i sådan uforsigtighed, at de må være pligtige in solidum at erstatte den ved den derved forårsagede brand, hvis opståen de har måttet påregne som en nærliggende følge, forvoldte skade.”*. Højesteret stadfæstede efterfølgende denne del af landsrettens dom. Som det følger af begrundelsen, fandt retten således, at drengene var ansvarlige for den skete skade blandt andet på baggrund af, at de havde tændt fyrværkeriskrubstudsens tæt ved tør lyng. Det må heraf kunne udledes, at det er af betydning

for ansvarsvurderingen, hvor børn antænder eller beskæftiger sig med ild, og at det taler for ansvar, hvis børn antænder ild et sted, hvor der er en nærliggende fare for, at der kan ske en skade.

Der kan i den forbindelse ydermere henvises til dommen U.1990.926/1H (herefter Tørreskab - dommen), som omhandler en brandskade opstået som følge af, at 2 drenge på henholdsvis 9 og 10 ville indrette et aflåst skab på deres skole som en hule. For at kunne se, mens de brød låsen op, anvendte drengene først tændstikker, og satte efterfølgende ild til selve tændstikæsken, hvilken de placerede i et skab sammen med andre remedier. Drengene blev af landsretten fundet ansvarlige for den herved opståede brandskade, hvilket Højesteret efterfølgende stadfæstede. Begrundelsen for at pålægge drengene erstatningsansvar var i den forbindelse, at drengene *”under disse omstændigheder, hvor de sagsøgte således med vilje tændte bål i tørreskabene og anbragte bålet på et brændbart materiale, findes de sagsøgte uanset deres alder at have handlet groft uagtsomt. Da brandskaden må anses for en påregnelig følge af de sagsøgtes handlemåde, er de sagsøgte herefter erstatningsansvarlige for skaden.”*. Som det fremgår af begrundelsen, lægger retten blandt andet vægt på, at drengene har antændt bålet på et brandbart materiale, hvilket i lighed med Plantage – dommen illustrerer, at det konkrete sted, hvor børn antænder eller beskæftiger sig med ild, har en betydning for ansvarsvurderingen, og at det taler for ansvar, såfremt der er tale om placeringer, hvor der må antages at være en nærliggende fare for, at der kan opstå brand. Det skal hertil bemærkes, at det er nærliggende på baggrund af rettens ord *“uanset deres alder”* at slutte, at dét forhold, at børn antænder ild et sted, hvor der er en nærliggende fare for, at der kan opstå brand, tillægges større betydning ved ansvarsvurderingen end det ovenfor gennemgåede moment, barnets alder.

Det skal derudover bemærkes, at retten i de to domme henviser til, at skaden må være en påregnelig følge af de skadevoldende børns handlemåde. Som benævnt under ovenstående afsnit 7.1.2 har domstolene en tendens til at inddrage påregnelighedsvurderingen i uagtsomhedsvurderingen, således at retten ofte som et moment i culpavurderingen inddrager en vurdering af, hvad et barn burde have forstået. Dette gør retten ofte i relation til barnets alder, hvilket ligeledes er illustreret ovenfor. I de to umiddelbart ovenfor beskrevne domme ses retten dog ikke på samme måde i deres henvisning til påregnelighed at inddrage den i uagtsomhedsvurderingen, idet retten allerede har konstateret, at børnene har handlet uforsigtigt,

inden den benævner påregneligheden. Det fremgår imidlertid ikke af rettens begrundelse i de to domme, hvad der lægges vægt på ved vurderingen af, at brandskaderne er en påregnelig følge af børnenes handlemåde. En nærliggende tanke er dog, at det dette hænger sammen med ovenstående forhold om, at børnene i de konkrete domme beskæftiger sig med eller antænder ild på steder, hvor det må formodes, at der er en nærliggende fare for, at der kan opstå brand, hvorfor skaderne som følge heraf ikke må anses for atypiske.

7.1.4 Strengt ansvar

Som det ses ved ovenstående gennemgang af retspraksis, pålægges det skadevoldende barn i alle dommene erstatningsansvar. Dette illustrerer, at der gælder et strengt ansvar i forbindelse med brandskader forårsaget af børn, og at børn derfor som udgangspunkt er erstatningsansvarlige for skade forårsaget herved. Baggrunden for det strenge ansvar må antages at være, at der ved omgang med ild er en så elementær grundtanke om, at dette kan være farligt, hvorfor der er en forventning om, at selv små børn er påpasselige hermed.³³

7.1.5 Opsamlende om brandskader

Ud fra ovenstående domsanalyse af sager omhandlende brandskader kan det konkluderes, at nogle momenter går igen ved domstolenes vurdering af, om barnet er erstatningsansvarligt. Det første moment, som domstolene ofte tillægger vægt, er barnets alder, og i den forbindelse om barnet på baggrund af sin alder burde have indset faren ved sin handling. I den forbindelse foretager retten vurderingen ud fra, hvad tilsvarende børn i samme alder burde have indset. Det skal hertil bemærkes, at der ved rettens henvisning til, hvad barnet efter sin alder burde have indset, også ses en tendens til, at retten behandler påregnelighedsvurderingen sammen med uagtsomhedsvurderingen således, at påregnelighed bliver en afgørende faktor for, om barnet har handlet culpøst. Det skal dog tillige bemærkes, at retten udover at inddrage spørgsmålet om påregnelighed i vurderingen af, om barnet har handlet uagtsomt, også i visse sager foretager en særskilt påregnelighedsvurdering. Retten uddyber dog ikke nærmere, hvad der lægger heri. Dernæst ses et afgørende moment for ansvarsvurderingen at være, om børnene har beskæftiget sig med eller antændt ild et sted, hvor der er en nærliggende fare for, at der kan opstå brand. Såfremt dette er tilfældet, taler det for, at der er handlet ansvarspådragende. Det skal i den

³³ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 150.

forbindelse dog også bemærkes, at retten tillægger børn et strengt ansvar i forbindelse med brandskader, hvilket kommer til udtryk ved, at domstolene i alle de gennemgåede domme finder, at det skadevoldende barn har handlet ansvarspådragende, og derved pålægger barnet erstatningsansvar.

7.2 Legeskader

7.2.1 *Hvad er legeskader?*

En stor del af et barns hverdag består af leg, hvorfor der er tale om en form for et livsvilkår. Uanset hvor mange formaninger og forsigtighedsregler, som et barn får og pålægges under sin leg, vil det ikke være muligt at undgå, at der kan ske skader undervejs. Dette er der omfattende eksempler på i retspraksis, hvor der kan være tale om såvel små som store personskader som følge af legen. Ofte vil skaden ramme et barn, som deltager i legen, men det er ikke ukendt, at der tillige kan ske skade på udenforstående tredjemænd under legen. Risikoen for, at der undervejs i legen opstår skade, er størst, når der er tale om deltagere, som ikke er jævnbyrdige i såvel alder som udvikling. Når der er tale om legeskader, lægges der ved ansvarsvurderingen afgørende vægt på en række momenter, som gennemgås i det nedenstående.³⁴

Der findes ikke helt klare retningslinjer for, hvornår der er tale om en leg, hvorfor dette begreb er svært at definere præcist. Grundlæggende må leg dog kunne beskrives som en måde, hvorpå børn udforsker, oplever og eksperimenterer, hvilket kan foregå alene såvel som sammen med andre. Leg kan således anses for at være en essentiel del af et barns udvikling, idet det er her, hvor barnet har mulighed for at udfolde sig samt tilegne sig erfaringer. Når det skal konstateres, om der er tale om en leg mellem børn, kan man argumentere for, at det afgørende må være, at børnene handler ud fra nogle fælles forståelser og spilleregler. Det afgørende er ikke, om disse fælles spilleregler er italesat, idet disse tillige kan være underforståede mellem deltagerne i legen.³⁵

³⁴ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 70.

³⁵ https://emu.dk/sites/default/files/2021-04/Kort_om_leg_haefte.pdf

7.2.2 Sondringen mellem almindelig leg og farlig leg

Ved legeskader sondres der traditionelt mellem almindelig og farlig leg, idet dette kan have betydning for ansvarsvurderingen, som er strengere, når der er tale om en farlig leg. Almindeligvis vil der ikke konstateres erstatningsansvar, hvor der er tale om en almindelig leg, mens der ofte vil konstateres et erstatningsansvar ved farlig leg.³⁶

Der er i almindelighed tale om en almindelig leg, når den pågældende leg ikke er farligere, end tilsvarende børns leg i almindelighed er. En handling, som uden for legesituationen vil anses for culpøs, vil ofte ikke anses for culpøs, når den foreligger under almindelig leg mellem børn. Er der tale om en almindelig leg, vil barnet ikke blive ansvarligt for skade på en deltager i legen, såfremt skaden ikke er forvoldt på forsætlig vis.³⁷ Dette gælder også, selvom der er anvendt redskaber, herunder eksempelvis bue og pil eller en luftbøsse, som i sig selv er farlige, hvis formålet med anvendelsen af redskabet ikke har været at skade hinanden. Det er således ikke være ansvarspådragende for et barn, hvis det forvolder skade på et andet barn ved brug af et redskab, hvis redskabet er en del af en leg. Det vil derfor eksempelvis ikke være ansvarspådragende, hvis et barn kommer til skade under en leg, hvor børnene er enige om at skyde efter et fælles mål, og hvor børnene således ikke har forsøgt at ramme hinanden.³⁸ Endvidere, vil der normalt ikke blive pålagt et barn erstatningsansvar, selvom legen indeholder en vis grad af farlighed, hvis skadeevnen er forsøgt at blive begrænset via opstilling af visse regler for legen.³⁹

Derimod vil det være ansvarspådragende for et barn, hvis det forvolder skade på en anden person under en leg, der kan karakteriseres som farlig. I disse tilfælde vil det skadevoldende barn således ikke blive fri for ansvar, selvom det skadelidte barn tillige er deltager i den farlige leg. I de tilfælde, hvor både det skadevoldende barn og det skadelidte barn deltager i legen, vil man dog anse begge børn for at have handlet culpøst, hvorfor erstatningen ofte vil blive nedsat til det halve ud fra synspunktet om egen skyld.⁴⁰

³⁶ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 148 – 149.

³⁷ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 148.

³⁸ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 70.

³⁹ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 71.

⁴⁰ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 148.

Der kan ikke opstilles præcise og klare regler for, hvornår der er tale om henholdsvis almindelig leg og farlig leg, idet der i retspraksis i høj grad lægges vægt på omstændighederne i sagen. Overordnet set lægges der dog ofte afgørende vægt på en række momenter, som kan være udslagsgivende i sontringen mellem almindelig leg og farlig leg. Det første af disse momenter er de anvendte redskaber i legen, hvor det vil tale for, at der er tale om en farlig leg, hvis de pågældende redskaber har en stor skadeevne og/eller betydelig skadehyppighed. Dernæst lægges der ofte vægt på de former, hvorunder legen afvikles, hvilket kan bestå af flere forhold. Det kan eksempelvis være, om legen har haft karakter af fælles kamphandlinger, om legen har bestået af kastning eller skydning mod et fælles mål, om der er truffet sikkerhedsforanstaltninger og om deltagerne gennem indbyrdes aftale har forsøgt at begrænse legens risici. Endvidere, vil der ofte blive lagt vægt på forholdene omkring deltagerne i legen, herunder særligt deltagernes alder og forholdet mellem deltagernes alder. Deltagernes alder har betydning, idet en leg i almindelighed er farligere, jo yngre deltagerne er. Hertil skal det tillige bemærkes, at det er en betingelse for at pålægge ansvar, at det skadevoldende barn har været bevidst om legens farlighed, hvilket oftere er tilfældet ved ældre børn end ved yngre børn. Endelig, har det betydning, hvis der er en aldersforskel mellem de deltagende børn, idet det eksempelvis vil være farligere for et 9 - årigt barn at lege med to 13 - årige børn end med to 9 - årige børn, idet det 9 - årige barn vil have vanskeligere ved at forudse risiciene i legen med de to 13 - årige børn end i en leg med jævnaldrende børn.⁴¹

Ydermere, skal det nævnes, at det er muligt, at en leg starter som almindelig leg, men udvikler sig til en farlig leg, hvilket kan have betydning for ansvarsvurderingen, idet der som nævnt ofte ses en strengere ansvarsvurdering ved farlig leg. Som eksempel herpå kan fra retspraksis nævnes U.1974.934V (herefter Bomøvelse - dommen), hvor en almindelig leg til en gymnastiktime udviklede sig til en farlig leg. Dommens omstændigheder var, at en række børn under en gymnastiktime skulle udføre en bomøvelse. Da den 14 - årige skoleelev A skulle udføre øvelsen, ville den 13 ½ - årige B lave sjov med A, og greb derfor fat i A's ben og trak dem bagud, hvilket medførte, at A faldt ned fra bommen og beskadigede sin venstre albue. Bomøvelse - dommen er et eksempel på et tilfælde, hvor en almindelig bomøvelse udviklede

⁴¹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 149.

sig til en farlig leg grundet B's manglende forsigtighed omkring redskabet. Bomøvelsen blev således til en farlig leg, idet B udøvede en handling af ganske farlig karakter.

Endelig, skal det nævnes, at sondringen mellem almindelig og farlig leg kan have betydning, når der sker skade på en udenforstående tredjemand, som således ikke er deltager i legen. I retspraksis ses der en stor forskel i domsresultatet, alt efter om skaden på den udenforstående tredjemand er sket ved en almindelig leg eller en farlig leg. Når der er tale om skader på en udenforstående tredjemand under en almindelig leg, ses der i retspraksis en tendens til, at der sker frifindelse. Er der derimod tale om skade på en udenforstående tredjemand under en farlig leg er udgangspunktet det modsatte, idet udgangspunktet her er, at det skadevoldende barn pålægges fuldt ansvar for skaden.⁴²

7.2.3 Diskussion af sondringens betydning

Som nævnt i ovenstående afsnit 7.2.2 har sondringen mellem almindelig og farlig leg betydning ved statueringen af erstatningsansvar, hvor der som udgangspunkt pålægges det skadevoldende barn fuldt ansvar for skade forvoldt ved farlig leg, mens der som udgangspunkt sker frifindelse af det skadevoldende barn for skade forvoldt under en almindelig leg. Sondringen har således betydning for erstatningsansvaret, og om det skadevoldende barn i sidste ende skal betale erstatning for den forvoldte skade. Nærværende speciale omhandler dog ansvarsvurderingen af børn, herunder spørgsmålet om hvorvidt en adfærd i sig selv kan anses for culpøs. Spørgsmålet bliver herefter, om sondringen mellem almindelig leg og farlig leg alene har betydning i henhold til erstatningsansvaret, eller om det tillige kan anses for at have betydning for statuering af culpøs adfærd, dvs. uagtsomhedsvurderingen.

Man kan illustrere disse betragtninger med et eksempel. Hvis to børn leger med en fodbold i haven, vil der være tale om en almindelig leg, hvor der efter retspraksis som udgangspunkt ikke er erstatningsansvar for det skadevoldende barn. Man kan dog forestille sig den situation, at legen med fodbolden bliver lidt for vild, og at en af børnene tyrer fodbolden over i naboens have, og at der herved sker en skade. Spørgsmålet bliver, om det i denne situation vil blive undersøgt, om barnet rent faktisk har handlet culpøst, eller om der blot vil blive lagt til grund,

⁴² Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 149 – 150.

at der ikke foreligger et erstatningsansvar, idet der er tale om en almindelig leg. Såfremt retten udelukkende ser på, om der er tale om en almindelig leg for herefter ikke at statuere erstatningsansvar, vil det i princippet aldrig være muligt at have handlet uagtsomt i en almindelig leg, selv hvis man har handlet ganske uforsigtigt. Såfremt dette er tilfældet, har sondringen mellem de to former for leg således udelukkende betydning i forbindelse med erstatningsansvaret, hvorfor det ikke ved almindelig leg er relevant at foretage en uagtsomhedsvurdering, da barnet allerede ved det forhold, at der er tale om almindelig leg, er blevet fri for ansvar.

Det skal nævnes, at diskussionen i nærværende afsnit udelukkende består af spekulationer, og at det ikke er udarbejdet med støtte i juridiske kilder, ligesom der ikke udtales noget herom i det fundne retspraksis. Der er således blot tale om spekulationer, og det kan ikke med sikkerhed siges, at betragtningerne er i overensstemmelse med virkeligheden.

7.2.4 Barnets alder samt påregnelighed som moment

Et af de mest gennemgående momenter inden for retspraksis for børns erstatningsansvar under leg er barnets alder, herunder barnets erfaring og udvikling. Dette moment tillægges betydning i langt de fleste af dommene, herunder både hvor der sker frifindelse og hvor der sker domfældelse. Det er derfor ganske afgørende for statuering af erstatningspådragende adfærd, at barnet har handlet anderledes, end et normalt socialt veltilpasset barn på samme alderstrin vil have handlet i en tilsvarende situation.⁴³ Derudover indgår *påregnelighed* også ofte som et væsentligt moment, når domstolene skal vurdere, om et barn er erstatningsansvarlig for en skadevoldende handling. Der vil således ofte foretages en vurdering af, hvorvidt barnet har indset eller burde havde indset, at dets handlinger var forbundet med en fare. Det skal hertil nævnes, at påregnelighed sjældent står alene, idet domstolene i høj grad inddrager barnets alder i påregnelighedsvurderingen. Såfremt et barn har handlet anderledes, end et tilsvarende barn på samme alder ville have handlet, vil der således også ofte foreligge påregnelighed. Idet disse to elementer ofte indgår i vurderingen sammen, vil de blive behandlet i det samme afsnit.

⁴³ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 146.

Det skal nævnes, at afsnittet er delt ind i tre underafsnit, idet dette findes formålstjenligt grundet den store mængde retspraksis inden for legeskader.

7.2.4.1 Små børn

Som første eksempel, hvor barnets alder indgår som moment, skal nævnes U.1981.630H (herefter Betonrør - dommen), hvor påregnelighedsmomentet tillige indgår. Under en leg med et tungt betonrør, skubbede den 4 - årige A den 6 - årige B og en ukendt ældre dreng til betonrøret, hvilket medførte, at røret væltede ned og ramte den 5 - årige F, som pådrog sig alvorlig hovedskade. Højesteret fandt ikke grundlag for at anse A og B for erstatningsansvarlige med følgende begrundelse: *“I betragtning af de sagsøgte børns alder på tidspunktet for ulykken findes det ikke at kunne statueres, at de har indset eller burde indse, at det var forbundet med fare at skubbe på det tunge og som det må antages – tilsyneladende stabile betonrør”*. Dette citat illustrerer, at børnenes alder og påregnelighedsmomentet har en tydelig sammenhæng, idet man ikke finder, at skaden var på en påregnelig følge på baggrund af børnenes alder. Vurderingen af påregnelighed tager således udgangspunkt i, hvad et barn har indset eller burde have indset, og det kan af citatet udledes, at et barns “burde viden” hænger sammen med barnets alder. Børnene var 4 år og 6 år gammel, og der var tale om en leg, der var af mere farlig og anderledes karakter, end de lege som børn på den alder almindeligvis leger. Der var derfor tale om en leg, der var ukendt for børnene, hvorfor de ikke har været i stand til at sandsynlighedsberegne på samme måde, som hvis det havde været en almindeligt kendt leg blandt børnene. Børnenes alder er derfor et afgørende moment i domstolens vurdering af, hvorvidt der er tale om en påregnelig følge. Det skal bemærkes, at der ikke udtales yderligere af retten som begrundelse for dommen end dét, der fremgår af det ovenstående citat. Dette giver anledning til at overveje, om påregnelighedsvurderingen er afgørende for, at børnene har handlet uagtsomt, idet der ikke argumenteres yderligere for, hvorfor børnene ikke har handlet uagtsomt. I Betonrør - dom skal det endvidere bemærkes, at det af domsreferatet fremgår, at der var en ældre dreng til stede under legen, som ikke var mulig at identificere. Det kan antages, at dommen ville have haft et andet udfald for den ældre dreng, såfremt det havde været muligt at identificere den pågældende dreng. Dette er begrundet i, at ældre børn har bedre mulighed for at risikoberegne end yngre børn, hvorfor det kan antages, at den ukendte ældre dreng ville ifalde erstatningsansvar for skaden på F, såfremt det havde været muligt at identificere og sagsøge ham i sagen.

Herefter kan som eksempel nævnes U.1951.566H (herefter Jordknolde – dommen), hvor den 14 – årige Hardy, den 8 - årige Holger, og den 6 - årige Børge, legede med jordknolde, som de kastede efter en drage. Da dragen faldt ned til jorden, blev Hardy ramt af en jordknold, som Børge havde kastet efter dragen. Højesteret udtalte følgende som begrundelse for frifindelsen af Børge: *“Der er efter det foreliggende ikke grundlag for at antage, at skaden er forvoldt forsætligt. Når derhos henses til Børges alder og til, at skaden er indtruffet under en fælles leg, findes der ikke at kunne pålægges Børge erstatningsansvar for skaden, og appellants frifindelsespåstand vil derfor være at tage til følge”*. Heraf kan det ses, at Børges alder har været et afgørende moment i ansvarsvurderingen. Det kan undre, at Højesteret vurderer, om der foreligger forsætlighed, idet erstatningsrettens hovedproblem er grænsen mellem uagtsomme og ikke – uagtsomme handlinger.⁴⁴ Det ses ikke af det øvrige retspraksis på området, at det vurderes, om et skadevoldende barns handling kan karakteriseres som forsætligt, idet der i det meste retspraksis i stedet vurderes, om barnet har foretaget en bestemt handling *med vilje*. Det kan ikke af domsreferatet udledes, hvorfor Højesteret vælger at anvende forsætlighed som et element i begrundelsen, hvorfor det antages ikke at have en særlig betydning. Det antages derfor, at begrebet blot bruges for at understrege, at der ikke foreligger tvivl om, at Børge ikke har forvoldt skaden med vilje.

I det næste og sidste eksempel ved små børn nåede såvel Vestre Landsret som Højesteret frem til det samme resultat. Dette var i U.1957.96H (herefter Sjippetov – dommen), hvor den 6 – årige Jette ikke blev fundet erstatningsansvarlig for skade forvoldt på den 6 - årige Hans Helge. Følgende blev udtalt som begrundelse for dommen: *“Idet det efter Jettes alder og de iøvrigt foreliggende omstændigheder, herunder pindens beskaffenhed, ikke kan antages, at hun, hvis handling ikke var rettet mod Hans Helge, har haft forståelsen af, at hun ved at kaste pinden som sket kunne forvolde skade, findes der ikke at være grundlag for at anse hende erstatningsansvarlig”*. Af citatet kan det ses, at såvel Jettes alder som fraværet af påregnelighed er afgørende for frifindelsen. Det kan ses, at der er sammenhæng mellem momenterne, idet det ikke kan antages, at Jette har haft forståelsen for, at der kunne ske den forvoldte skade, og dette begrundes navnlig med Jettes alder. Endvidere kan sammenhængen mellem uagtsomhedsvurderingen og påregnelighedsvurderingen tillige udledes af citatet, hvor der ikke

⁴⁴ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 96.

findes at være grundlag for at pålægge Jette erstatningsansvar, idet der ikke foreligger påregnelighed. Det kan antages, at det har haft betydning for dette resultat, at der har været tale om en almindelig leg. Endelig skal det nævnes, at det kan ses, at de foreliggende omstændigheder sammen med barnets alder var afgørende for domresultatet. Det kan heraf udledes, at retten ved legeskader lægger stor vægt på de konkrete omstændigheder, og at der derfor ikke er tale om en enten – eller vurdering.

7.2.4.2 Mellemstore børn

Som eksempel på en dom, hvor barnets alder udgør et væsentligt moment, kan først og fremmest nævnes U.1951.77/2H (herefter Krig – dommen). I Krig - dommen legede nogle skoledrenge “krig” om en snebunke på en skole, hvor den 9 - årige Kim ramte den 9 - årige tilskuer Finn med et næveslag, således at et par af Finns tænder blev beskadiget. Kim blev frifundet for erstatningsansvar i såvel Østre Landsret som i Højesteret, hvorunder det kun var i Højesteret, at alder indgik som et afgørende moment i begrundelsen for dommen. Højesteret udtalte følgende: *“Under hensyn til Kims alder og de i dommen nærmere beskrevne omstændigheder findes der ikke at kunne pålægges ham erstatningsansvar for den skade, han er kommet til at tilføje Finn, og dommen vil derfor være at stadfæste”*. Dette citat illustrerer tydeligt, at barnets alder har stor betydning for ansvarsvurderingen, idet baggrunden for Kims frifindelse var hans alder og de konkrete omstændigheder i sagen. Dette understreger det netop anførte i Sjippetov – dommen, hvor det ligeledes var barnets alder og de konkrete omstændigheder, der var udslagsgivende momenter i ansvarsvurderingen.

Som næste eksempel på momenterne kan nævnes FED2001.2682Ø (herefter Minigolf – dommen), hvor A pådrog sig en varig øjenskade, idet hun blev ramt af den 10 - årige B’s golfkølle, da B ville vise A et golfslag på en minigolfbane. B blev frifundet med følgende begrundelse: *“Under disse omstændigheder og henset til, at sagsøgte 2 på ulykkestidspunktet var 10 år gammel, finder retten ikke, at sagsøgte har udvist en ansvarspådragende uagtsomhed, selv om svinget og slaget med minigolfkøllen må antages at have været mere voldsomt, end A kunne forudse”*. Retten henviste til, at B blot var 10 år gammel, og fandt således af den grund, at han skulle frifindes for erstatningsansvar. Det kunne ikke anses for en skærpende omstændighed, at B havde handlet mere voldsomt, end man almindeligvis kan forvente af et tilsvarende alderssvarende barn, idet retten udtaler, at der ikke er

erstatningsansvar trods dette forhold. Dette illustrerer, at barnets alder tillægges en meget stor vægt i ansvarsvurderingen, og at der således skal være tale om helt særlige omstændigheder, hvis et barn skal drages til erstatningsansvar trods dets unge alder.

Endvidere, skal som eksempel nævnes U.1956.635/2H (herefter Pil – dommen), hvor den 8 -årige Per ramte en 3 -årige Marianne i øjet med en pil. Per blev fundet erstatningsansvarlig med følgende begrundelse: *“[...]ved den foran beskrevne lejlighed har afskudt en pil under sådanne omstændigheder, at det selv når henses til hans alder og udvikling må have stået ham klart, at der var nærliggende fare for, at Marianne, som har stået kun et lille stykke væk fra det mål, Per sigtede efter, og som han derfor ikke kan have undgået at bemærke, kunne blive ramt. Derved har han udvist et sådan uforsvarligt forhold [...]”*. Det kan af Pil – dommen ses, at Per bliver fundet erstatningsansvarlig trods hans unge alder, hvilket retten ligeledes fremhæver. Det ses således, at det er mere tungtvejende, at der foreligger påregnelighed, og at hans unge alder derfor ikke er nok til at medføre, at han ikke kan anses for erstatningsansvarlig. Det kan på baggrund heraf være nærliggende at slutte, at påregnelighed tillægges større vægt i ansvarsvurderingen end barnets alder. Endvidere, ses det, at Per anses for at have handlet uforsvarligt som følge af, at der foreligger påregnelighed, hvilket illustrerer, at uagtsomhed og påregnelighed har stor sammenhæng som nævnt under behandlingen af flere af de ovenstående domme.

Samme sammenhæng mellem barnets alder og påregnelighed kan ses i U.1957.100H (herefter Snebolde – dommen), hvor den 10 -årige Niels kastede med snebolde mod nogle mindre børn, og ramte en rude i et træskur, hvilket medførte, at ruden gik i stykker. Herefter ramte et af glassplinterne en 8 -årig piges højre øje, hvilket forårsagede tab af pigens synsevne på det højre øje. Højesteret stadfæstede landsrettens dom, og udtalte følgende i sin begrundelse for domsresultatet *“Foreløbig bemærkes, at der, som sagen foreligger oplyst, ikke er grundlag for at antage, at Niels har sigtet mod vinduet. Herefter, og idet det findes betænkeligt at statuere, at Niels under den i øvrigt ufarlige leg efter sin alder burde have taget i betragtning, at han kunne komme til at ramme ruden, således at den knustes, og at han herved kunne volde skade på børnene i skuret, vil det ikke kunne pålægges ham at erstatte den Birgit tilføjede skade [...]”*. Retten fandt det således betænkeligt, at Niels efter sin alder burde have taget betragtning, at han kunne komme til at ramme ruden, og at der herved kunne ske skade på børnene i skuret.

Niels' alder har således indgået i vurderingen af, om der foreligger påregnelighed, og har været udslagsgivende for denne vurdering. Ligeledes kan det ses, at Niels bliver frifundet, idet det er betænkeligt, at der foreligger påregnelighed, hvilket understreger sammenhængen mellem påregnelighed og uagtsomhed.

Dernæst kan der henvises til U.1967.706V (herefter Slynge – dommen), som omhandler påregnelighed. Den 11 - årige Erik og den 9 - årige Carsten legede en leg, hvor de skiftevis skulle bøje en kraftig gren ned, mens den anden lagde en isklump på grenen, således at den kunne benyttes som slynge. Erik kom til at slippe den kraftige gren for tidligt, hvilket medførte, at Carsten fik grenens spids i øjet. Erik blev fundet erstatningsansvarlig for den forvoldte skade, og følgende blev udtalt af retten som begrundelse: *“Efter det foreliggende findes drengene at måtte have indset, at legen rummede en ikke ubetydelig risiko ved, at den kraftige, glatte gren kunne ramme en af dem i hovedet. Herefter findes Erik, selv om det ikke kan bebrejdes ham, at han ikke nåede at advare Carsten, da grenen slap fra ham, at være ansvarlig for skaden”*. Slynge – dommen adskiller sig en anelse fra de øvrige domme for så vidt angår denne udtalelse, idet retten udtaler, at den forvoldte skade ikke kan bebrejdes Erik. Det kan således ses, at Erik findes erstatningsansvarlig på trods af, at det ikke kan bebrejdes ham, at han ikke nåede at advare Carsten. Baggrunden for dette må være, at der har været tale om en særdeles farlig leg, og at det således har været påregneligt for både Erik og Carsten, at den forvoldte skade kunne ske for en af dem. Det var i princippet tilfældigt, hvilken af børnene, der kom til skade under legen, hvorfor det af retten udtales, at det har været påregneligt for begge børn. Endvidere, skal det bemærkes, at retten ikke fremhæver barnets alder som et moment i Slynge – dommen, hvilket illustrerer, at barnets alder og påregnelighed ikke altid vil indgå i ansvarsvurderingen sammen.

Det samme kan ses i U.1956.51/2H (herefter Kastanje – dommen), som tillige blot indeholder påregnelighed som moment. I Kastanje – dommen kastede den 9 - årige dreng Niels en kastanje efter en kammerat, men kom i stedet til at ramme kammeratens 5 - årige søster, som fik beskadiget sit øje herved. Niels blev fundet erstatningsansvarlig af såvel landsretten som Højesteret med følgende begrundelse: *“Henset til den forholdsvis korte afstand, hvor kastanien efter det lige anførte må antages at være kastet, findes Niels Schmidt, der måtte være klar over vanskeligheden ved at beregne, hvor kastanien ville ramme, at burde have indset, at en kastanie*

under disse omstændigheder ikke var noget ufarligt kasteskyts, og at den kunne afstedkomme en skade som den indtrufne". Det ses i Kastanje – dommen, at Niels Schmidt findes at have handlet uagtsomt som følge af, at der foreligger påregnelighed, idet Niels Schmidt burde have indset, at kastanjen ville kunne forvolde den skete skade og som følge heraf har handlet erstatningsansvarligt. I øvrigt illustrerer dommen, at der lægges stor vægt på de konkrete omstændigheder i sagen, ligesom det var tilfældet med ovennævnte Sjippetov – dom og Krig – dom.

Som syvende eksempel kan nævnes U.1991.274H (herefter Mindesten – dommen), hvor to 10 – 11 – årige drenge blev pålagt ansvar for skade på en anden dreng som følge af, at de rokkede med en stor mindesten. I Mindesten – dommen kom Vestre Landsret og Højesteret frem til forskellige domsresultater. I landsretten blev begge drenge frifundet, idet landsretten ikke fandt, at der var ført det fornødne bevis for, at drengene havde handlet ansvarspådragende. Det modsatte resultat kom Højesteret frem til, idet Højesteret fandt drengene erstatningsansvarlige med følgende begrundelse: *"Efter den i landsrettens dom gengivne bevisførelse, herunder Thorbjørn Hansens og Peter Tanghus forklaringer, må det lægges til grund, at de to drenge, der da var mellem 10 og 11 år gamle, var med til at rokke mindestenen, indtil denne væltede og ramte Raffael Voigt Durand. Efter deres alder burde de to drenge have indset, at deres handlemåde indebar risiko for, at stenen kunne vælte, og at andre derved kunne komme til skade"*. For der første henvises der til børnenes alder på tidspunktet for skadens indtræden, hvorfor Højesteret fandt, at dette var et forhold, som skulle understreges. Dernæst laver Højesteret den samme kobling mellem børnenes alder og påregnelighed, som der er lavet i flere af det ovenstående domme, hvor påregnelighedsvurderingen således foretages med udgangspunkt i børnenes alder. Ligeledes kan det ses, at tilstedeværelsen af påregnelighed medfører, at børnene anses for at have handlet uagtsomt, idet børnene findes erstatningsansvarlige på baggrund af, at de efter deres alder burde have indset, at deres handlemåde kunne medføre, at stenen ville vælte. Dette illustrerer således, at påregnelighedsvurderingen indgår som et element i uagtsomhedsvurderingen.

Endelig, kan som sidste eksempel ved mellemstore børn, nævnes Bomøvelse - dommen, som tillige er nævnt i ovenstående afsnit 7.2.2. Finn blev fundet erstatningsansvarlig, idet der blandt andet forelå påregnelighed, hvilket kan ses af følgende citat: *"Ved at rykke den på bommen*

placerede Finns ben bagud som af begge drenge beskrevet findes Kaj at have gjort sig skyldig i et uforsvarligt forhold, og da han tillige måtte kunne indse, at et fald som det af ham forårsagede kunne påføre Finn en ret betydelig skade, vil sagsøgerens påstand være at tage til følge”. Retten fandt således, at Finn måtte have indset, at hans handling kunne medføre alvorlig skade for Kaj, hvorfor han blev fundet erstatningsansvarlig herfor. Det kan af citatet ses, at påregnelighedsvurderingen i høj grad har betydning for uagtsomhedsvurderingen, idet tilstedeværelsen af påregnelighed og et uforsvarligt forhold er det afgørende for, at Finn bliver fundet erstatningsansvarlig. Det kan antages, at det har haft betydning for ansvarsvurderingen, at der er tale om en farlig leg, idet det normalt er almindeligt for børn at lave sjov med hinanden, ligesom børnene ikke var blevet instrueret i eventuelle risici omkring bomøvelsen.

7.2.4.3 Store børn

Som første eksempel på momenternes inddragelse ved retspraksis ved store børn skal nævnes U.1954.541V (herefter Skiveskydning – dommen), hvor den 14 - årige Egon under skiveskydning ramte den 14-årige dreng A i det højre øje. I denne dom blev Egon fundet erstatningsansvarlig, hvor følgende blev udtalt: “[...] *at have måttet regne med, at han let kunne komme til at ramme sagsøgeren, og således at have handlet uforsvarligt, og han vil herefter være at anse erstatningsansvarlig for den skete skade*”. Dette citat illustrerer tydeligt, at påregnelighed medfører, at man tillige har handlet uagtsomt, idet det netop udtales, at Egon har handlet uforsvarligt som følge, at der er tale om en påregnelig følge. Uagtsomhedsvurderingen har således stor sammenhæng med påregnelighedsvurderingen, hvilket tillige er nævnt i en stor del af de ovenstående domme.

Dernæst kan der henvises til U.1978.700B (herefter Pære - dommen), hvor den 13 - årige dreng Bo havde kastet en pære efter den 9 - årige pige Gitte som blev ramt af denne i øjet. Bo blev fundet erstatningsansvarlig med henvisning til de foreliggende omstændigheder, “*hvor Bo, der var en del ældre end Gitte, forsætligt kastede pæren efter hende*”. Her lægges der således vægt på, at der er aldersforskel på børnene, og det kan antages, at dette har været en skærpende omstændighed i ansvarsvurderingen af Bo. Ligeledes skal det bemærkes, at retten anvender forsætlighed som en del af deres begrundelse. Dette var ligeledes tilfældet med ovennævnte Jordknoide – dommen. Der udtales heller ikke ved denne dom nærmere om, hvad baggrunden

for anvendelsen af begrebet forsætlighed er, hvorfor det i denne dom ligeledes må antages, at dette ikke har en særlig betydning i forbindelse med ansvarsvurderingen.

Endelig skal som eksempel nævnes U.1950.959Ø (herefter Fodbold – dommen), hvor to drenge på 13 og 14 år sparkede med en fodbold på gaden, hvilket medførte, at en cyklist kørte mod bolden, og væltede. Højesteret anså legen for farlig, og udtalte følgende som begrundelse for domfældelsen af de to drenge: *“Det ses ikke rettere, end at ikke blot Poul, men også Bent har udvist uforsigtighed ved under leg med bolden på offentlig gade uden at overbevise sig om, at der ikke var trafik, at sparke bolden over til Poul under sådanne omstændigheder, at han måtte forudse, at han omgående ville sparke den tilbage uden at forvisse sig om, at det kunne ske uden risiko, og begge drenge findes således ansvarlige for skaden”*. Her blev drengene således anset for erstatningsansvarlige, idet de have udvist en sådan uforsigtighed i legen, at det blev en farlig leg. Deres adfærd medførte derfor en stor risiko for, at trafikanter på gaden kunne komme til skade, og de burde have indset, at der var en risiko forbundet med deres leg, hvorfor den forvoldte skade har været påregnelig for dem. Det ses ikke af Fodbold – dommen, at retten lagde vægt på drengenes alder, hvorfor det kan antages, at påregnelighed er et mere tungtvejende moment i ansvarsvurderingen, ligesom det kan antages, at tilstedeværelsen af påregnelighed i sig selv er nok til at statuere ansvarspådragende adfærd. Disse antagelser er i overensstemmelse med ovennævnte Pil – dom, hvor lignende betragtninger kunne udledes.

7.2.5 Legens form, rammer og anvendte redskaber som moment

Nogle andre momenter, som domstolene ofte tillægger betydning ved ansvarsvurderingen, er legens form, rammer og om der er anvendt redskaber i legen. Der lægges således vægt på, om børnene har aftalt spilleregler for deres leg, og i så fald om disse eventuelle spilleregler er blevet overholdt. Formen og rammerne for legens afvikling kan nemlig føre til, at der er tale om en farlig leg, hvor udgangspunktet som nævnt er, at barnet skal ifalde erstatningsansvar. Ligeledes kan det være en skærpende omstændighed i vurderingen, hvis der i legen er blevet anvendt redskaber, idet dette tillige ofte vil medføre, at der er tale om en farlig leg som redegjort for i det ovenstående afsnit 7.2.2.

For at illustrere det ovenstående vedrørende legens form og rammer, henvises der først til U.1953.11/2H (herefter Papirkugle – dommen), som netop har dette moment som omdrejningspunkt. I dommen legede to 12 - årige drenge sammen en leg, som gik ud på, at de skulle skyde til måls efter en tændstikæske med papirkugler. De to drenge blev under legen enige om, at den ene dreng, Orla, måtte prøve at skyde efter den anden dreng, Børge, men at Orla ikke måtte sigte efter Børges hoved. Det endte med, at Børge blev ramt af en papirkugle i sit venstre øje, idet han vendte sig om mod Orla, som netop havde affyret en papirkugle mod Børge. Orla blev dog ikke fundet skyldig i at have udvist et erstatningspådragende forhold. Dette var begrundet i, at drengene legede en fælles leg, hvor de sammen havde opstillet klare regler for legen. Orla, der endte med at ramme Børge, handlede ikke imod disse opstillede fællesregler, idet det var Børge, der vendte sig om mod Orla, uden forinden at oplyse dette. Orla havde således ikke haft vilje til at ramme Børge i hovedet, idet Orla sigtede efter Børge, mens Børge havde ryggen imod ham. Papirkugle – dommen illustrer således, at retten i deres vurdering lægger vægt på, om der er tale om en fælles leg, og om deltagerne i legen handler i overensstemmelse med formen og rammerne for den pågældende fælles leg. Der henvises i øvrigt i domsreferatets note 2 til U.1952.769H, som omhandlede en lignende situation, hvor en 13 - årig pige blev ramt med en papirkugle i øjet af en 8 - årig dreng. Heller ikke i denne dom blev drengen fundet erstatningsansvarlig, idet der også her var tale om en fælles leg. Der blev tillige lagt vægt på, at drengen ikke havde sigtet mod pigens øje, og at legens form ikke almindeligvis ville kunne medføre skade. I denne dom blev der derfor ligeledes lagt vægt på legens form, herunder at der var tale om en fælles leg, samt at drengen ikke havde handlet i strid med legens rammer.

En anden dom, som illustrerer, at legens form kan have betydning for ansvarsvurderingen, er den ovennævnte Jordknolde – dommen. Højesteret lagde blandt andet til grund for domfældelsen, at skaden var indtruffet under en fælles leg. Børnene indgik i legen med samme forudsætning, og der var enighed om, at de skulle kaste jordknolde efter dragen, hvilket de alle gjorde i lang tid forinden skadens indtræden. Der var således tale om en fælles leg, hvor de alle fulgte de samme spilleregler, hvorfor det var ganske tilfældigt, at det netop var Hardy, som kom til skade under legen. Idet Børge ikke havde handlet i strid med den fælles leg, kunne han derfor ikke anses for erstatningsansvarlig. Jordknolde – dommen illustrer således, at der ikke bliver statueret ansvar, hvis legens deltagere har handlet ens og efter samme spilleregler.

Som næste eksempel kan henvises til ovennævnte Snebolde – dommen. Højesteret stadfæstede landsrettens dom med følgende begrundelse: *“Foreløbig bemærkes, at der, som sagen foreligger oplyst, ikke er grundlag for at antage, at Niels har sigtet mod vinduet. Herefter, og idet det findes betænkeligt at statuere, at Niels under den i øvrigt ufarlige leg efter sin alder burde have taget i betragtning, at han kunne komme til at ramme ruden, således at den knustes, og at han herved kunne volde skade på børnene i skuret, vil det ikke kunne pålægges ham at erstatte den Birgit tilføjede skade [...]”*. Her lagde Højesteret vægt på flere forhold omkring legen. For det første blev der lagt vægt på, at Niels ikke havde sigtet mod vinduet, hvorfor det ikke var en del af legen, at vinduet skulle blive ramt. For det andet blev der lagt vægt på, at der var tale om en i øvrigt ufarlig leg, og at legen således ikke var egnet til, at der skulle ske skade på børnene i skuret. Af denne dom kan det således udledes, at landsretten i høj grad anså legens form og rammer som afgørende for, hvorvidt Niels skulle ifalde et erstatningsansvar. Derudover kan det ses, at det ikke var en skærpende omstændighed, at Niels anvendte snebolde som redskab i sin leg. Dette skyldes formentlig, at der blot var tale om snebolde, og at det er ganske almindeligt for børn at inddrage snebolde i sin leg, ligesom snebolde ikke har en stor skadeevne.

Det modsatte kom Højesteret frem til i Kastanje – dommen, som tillige er nævnt i det ovenstående afsnit. I Kastanje – dommen blev Niels som nævnt fundet erstatningsansvarlig, og der blev som en del af begrundelsen udtalt følgende: *“[...] der måtte være klar over vanskeligheden ved at beregne, hvor kastanien ville ramme, at burde have indset, at en kastanie under disse omstændigheder ikke var noget ufarligt kasteskyts, og at denne kunne afstedkomme en skade som den indtrufne”*. Det blev en afgørende faktor, at der var tale om brug af en kastanje, som ikke er et ufarligt redskab at gøre brug af i en leg. Derudover kan det ses, at anvendelsen af et redskab fik en skærpende virkning, da dette netop er en del af begrundelsen for domfældelsen. Baggrunden for, at redskabet i denne dom fik skærpende virkning, var formentlig, at Højesteret fandt, at der er en stor uforudsigelighed i forhold til, hvor kastanjen vil ramme, når den er blevet kastet.

Slutteligt skal der henvises til ovennævnte Slynge – dommen. Erik blev som nævnt fundet erstatningsansvarlig for den forvoldte skade med følgende begrundelse: *“Herefter findes Erik, selv om det ikke kan bebrejdes ham, at han ikke nåede at advare Carsten, da grenen slap fra*

ham, at være ansvarlig for skaden”. Selvom drengene indgik i legen med samme forudsætninger, idet de skiftedes til at stå ved hver sin station, blev Erik således fundet erstatningsansvarlig. Dette adskiller sig fra udgangspunktet om, at der ikke er ansvar, hvis der er tale om en fælles leg, hvor reglerne overholdes. Baggrunden for ansvaret var, at drengene måtte have indset, at der var en betydelig risiko for, at den forvoldte skade kunne ske, hvorfor tilstedeværelsen af påregnelighed er mere tungtvejende end, at der er tale om en fælles leg. Påregnelighedsmomentet havde således stor betydning i denne sag. Ligeledes må det antages at have haft betydning for domsresultatet, at der var tale om en farlig leg, hvor risikoen for skade således var stor. Denne dom kan sammenlignes med ovennævnte Sjippetov – dom, som ligeledes omhandlede en skade forvoldt af en gren, men hvor retten dog kom frem til det modsatte resultat. Retten lagde blandt andet pindens beskaffenhed til grund for frifindelsen. Det er nærliggende at antage, at baggrunden for forskellen i domsresultat er legens form, idet grenen i Slynge – dommen var en del af en farlig og risikofyldt leg, mens grenen i Sjippetov – dommen ikke i sig selv var en del af legen, ligesom pinden ikke var af en særlig skadevoldende beskaffenhed. Dette illustrerer dermed, at legens form kan have stor betydning i forhold til erstatningsansvaret, idet det kan antages, at det udslagsgivende for de to domme var, om der var tale om en farlig eller almindelig leg.

7.2.6 Opsamlende om legeskader

Det er efter ovenstående analyse af legeskader muligt at opstille en række momenter, som domstolene ofte vil lægge vægt på i ansvarsvurderingen af børn. Først og fremmest skal det nævnes, at sondringen mellem almindelig og farlig leg kan have betydning for ansvaret, idet der som udgangspunkt er erstatningsansvar ved farlig leg, mens dette ikke er udgangspunktet for almindelig leg. Sondringen mellem farlig og almindelig leg kan ligeledes have betydning, hvis det er sket skade på en udenforstående tredjemand i forbindelse med legens afvikling. Dernæst skal det bemærkes, at barnets alder indgår som et udslagsgivende moment i langt de fleste domme, idet domstolene i høj grad tillægger dette betydning. Ved barnets alder bliver det ofte vurderet, om barnet efter sin alder har indset eller burde have indset, at der var en fare eller risiko for skade forbundet med dets handling. Det ses således, at barnets alder og påregnelighed ofte flyder sammen til én samlet vurdering. Derudover kan det ses, at påregnelighedsmomentet tillige behandles sammen med uagtsomhedsvurderingen. Denne udtalelse er begrundet i dét forhold, at domstolene ofte finder et barn erstatningsansvarligt, hvis der foreligger påregnelighed, uden at der nødvendigvis nævnes yderligere som begrundelse for

ansvaret. Uagtsomhed vurderes således sjældent for sig, men afhænger ofte af, om der foreligger påregnelighed eller ej. Endelig lægger domstolene ofte vægt på forholdene for legen, herunder formen, rammerne og om der er anvendt redskaber. Det vil derfor have betydning, hvis der er handlet uden for legens rammer og form, idet det kan medføre erstatningsansvar, hvis der er handlet i strid med fælles opstillede spilleregler i legen. Derudover kan det have skærpende betydning for ansvarsvurderingen, hvis der er anvendt redskaber i legen, da dette ofte vil medføre, at der er tale om en farlig leg.

7.3 Pilfingerskader

7.3.1 *Hvad er pilfingerskader?*

Almindeligvis skal ved pilfingerskader forstås skader, som er indtrådt som følge af et barns trang til at udforske sin omverden. Det er ganske naturligt for et barn at være nysgerrig på sine omgivelser, og børn vil sjældent have en forståelse af alle de risici, der kan være forbundet med at følge sine nysgerrige impulser. Pilfingerskader er således et skadestilfælde, som ofte ses i retspraksis på området for børns erstatningsansvar. Pilfingerskader adskiller sig dog fra flere af de andre almindelige skadestilfælde, idet pilfingerskader sjældent medfører personske på andre børn, hvilket flere af de øvrige skadestilfælde i høj grad omhandler. Ved pilfingerskader er det nemlig ofte ting, som der sker skade på, eller personske på barnet selv.⁴⁵

7.3.2 *Barnets alder samt påregnelighed som moment*

Ligesom ved de andre skadestilfælde er barnets alder ligeledes et væsentligt moment, som er gennemgående i stort set det meste af retspraksis på området for pilfingerskader. Et barn vil således ifalde ansvar, hvis det kunne eller burde indse, at skaden kunne opstå som følge af dets handlinger. Ansvar forudsætter i den forbindelse, at barnet efter sin alder, erfaring eller udvikling selv kan indse, at den pågældende handling er farlig.⁴⁶

For at illustrere det ovenstående moment om barnets alder kan som eksempel nævnes U.1951.894Ø (herefter Kyllinge – dommen). Kyllinge – dommen omhandler, hvorvidt to piger på henholdsvis 3 år og 2 ¾ år var erstatningsansvarlige for at have skaffet sig adgang til en

⁴⁵ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 83.

⁴⁶ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 84.

nabogårds hønsehus, hvor pigerne havde jaget efter nogle kyllinger med en pind, hvilket medførte, at 250 kyllinger døde. De to piger blev af Vestre Landsret frifundet for den nedlagte påstand om erstatningsansvar på trods af, at landsretten fandt, at det utvivlsomt måtte antages, at pigerne havde slået efter kyllingerne “med vilje”. Baggrunden for frifindelsen var følgende: “[...] findes det dog, når henses til børnenes alder, betænkeligt at statuere, at der har foreligget forsæt eller uagtsomhed i retlig forstand, og børnene vil følgelig ikke kunne gøres erstatningsansvarlige for deres i hønsehuset udviste adfærd og den sagsøgeren derved forvoldte skade”. Frifindelsen er således begrundet i, at børnene ikke har udvist forsæt eller uagtsomhed i retlig forstand på grund af deres unge alder. Der kan argumenteres for, at Vestre Landsret modsiger sig selv i deres begrundelse for dommen, idet de på den ene side udtaler, at pigerne utvivlsomt har foretaget handlingen “med vilje”, mens de på den anden side udtaler, at der ikke foreligger forsæt eller uagtsomhed. Det må dog sluttes, at baggrunden herfor er, at Vestre Landsret finder, at der er forskel på handlinger udført “med vilje” og handlinger udført med retligt forsæt eller uagtsomhed. Det må antages, at Vestre Landsret finder, at der ikke foreligger forsæt eller uagtsomhed, idet pigerne ikke efter deres alder har indset, at den udviste adfærd var farlig, og at den kunne medføre det forvoldte skade. Pigerne har således slået efter kyllingerne med vilje, men de har ikke indset, at deres brug af pinden kunne medføre, at kyllingerne døde af det. Der kan dermed være forskel på handlinger foretaget “med vilje” og handlinger foretaget med forsæt eller uagtsomhed, hvorunder barnets alder kan spille en stor rolle i sondringen. Ligeledes kan det ses, at den manglende påregnelighed har medført, at der ikke foreligger forsæt eller uagtsomhed, hvorfor disse vurderinger ligeledes hænger sammen indenfor dette skadestilfælde.

Dernæst kan som eksempel nævnes U.1989.278/2V (herefter Mink – dommen), som ligeledes illustrerer, at barnets alder og påregnelighed kan flyde sammen til en samlet vurdering. Derudover illustrerer Mink – dommen, at der kan gælde en særlig adækvansbetragtning ved påregnelighedsvurderingen ved pilfingerskader. Sagens omstændigheder var, at to brødre på henholdsvis 4 og 6 år klatrede over hegnet til M’s minkfarm og åbnede for 979 bure, hvorved 1882 mink løb ud. Vestre Landsret henviste i deres begrundelse for domfældelsen til de af sagsøgeren anførte anbringender. Af sagsøgers anbringender fremgik blandt andet følgende: “Selvom de på tidspunktet for skadeforvoldelsen kun var 6 og 4 år, har det været påregneligt for dem, at deres handlinger kunne medføre betydelig skade. [...] idet der ikke er tale om atypiske skader, som det er rimeligt at lade sagsøgeren bære risikoen for. Skaderne må i deres

helhed anses for påregnelige, og det kan i den forbindelse ikke tillægges betydning, at de sagsøgte psykologisk – som det også ville gældende for væsentligt ældre børn og for voksne uden kendskab til mindskavl – ikke var sig bevidst, hvilke former for skade handlingerne kunne medføre”. Af citatet kan det først og fremmest udledes, at sagsøgeren mener, at den forvoldte skade er en påregnelig følge af børnenes handlinger, selvom sagsøgeren samtidig erkender, at der er tale om meget små børn. Dette viser således, at der kan være tale om påregnelighed, selv når der er tale om ganske små børn. Påregnelighedsvurderingen tager ikke udgangspunkt i, hvad der subjektivt er blevet indset af de to drenge i forhold til den forvoldte skade, men derimod at børnene objektivt burde have indset, at der kunne ske en eller anden form for skade. Det er derfor uden betydning for ansvarsvurderingen, at drengene ikke subjektivt har været i stand til at indse karakteren og omfanget af den forvoldte skade, idet det afgørende er, at drengene burde have indset, at der blot kunne ske en eller anden form for skade. Påregnelighedsvurderingen indeholder endvidere en vurdering af, om der er tale om en atypisk skade, idet dette kan medføre, at der ikke foreligger påregnelighed, hvilket er udtryk for en adækvansbetragtning. Påregnelighedsvurderingen kan ses som mere objektiv ved pilsfingerskader end ved de øvrige skadestilfælde, hvor påregnelighedsvurderingen i højere grad har fokuseret på, hvad det pågældende barn mere konkret og subjektivt har indset eller burde have indset i den pågældende situation, og hvor der ikke på samme måde udtales og understreges af retten, at der ikke skal lægges vægt på, hvad barnet psykologisk har vidst.

Endvidere, skal som eksempel nævnes U.1951.999H (herefter Ægge - dommen). I Ægge - dommen havde den 5 - årige, Erik, og den 7 - årige, Anna, kastet sten ned i en kumme med æg til præservering, hvorved en del æg blev slået itu, ligesom en del var ødelagt som følge af forurening. Højesteret fandt, at drengene *“efter deres alder måtte være klare over, at der ville ske skade ved, at der kastedes sten ned på æggene”*, hvorfor de blev fundet erstatningsansvarlige. Det kan heraf ses, at børnene blev fundet ansvarlige, idet skaden efter deres alder må have været påregnelig for dem. Der fokuseres ligesom i den førnævnte dom også på adækvans ved påregnelighedsvurderingen i nærværende dom. Dette kan udledes af følgende citat: *“[...] findes erstatningen imidlertid at burde nedsættes under hensyn til, at de videregående skadelige følger af drengenes forurening af væsken og beskadigelse af nogle af æggene i næppe fuldt omfang har kunnet paaregnes af dem”*. Selvom børnene blev fundet ansvarlige for skaden, fandt Højesteret således grund til nedsættelse af erstatningen, idet de videregående følger af skaden anses for upåregnelige for børnene. Det skal derfor ved

påregnelighedsvurderingen ved pilfingerskader tillægges betydning, om der er tale om følger af en skade, som er svære at forudse, herunder om følgen er adækvat.

Samme resultat nåede landsretten frem til i U.1966.767/2V (herefter Minkfodrings – dommen), hvor to børn på 7 og 8 år havde fodret mink på en minkfarm med græs og bark, hvilket medførte, at et større antal hvalpe døde. Børnene blev ikke fundet erstatningsansvarlige for skaden, idet retten ikke fandt, at børnene efter deres alder burde have indset, at deres adfærd kunne medføre den pågældende skade, hvilket fremgår af følgende citat: *“Henset til børnenes alder findes der ej heller at være grundlag for at statuere, at børnene burde have indset, at deres adfærd over for dyrene rummede mulighed for hidførelse af en skade som den indtrufne”*. Det kan således ses, at retten ikke finder, at skaden har været påregnelig for børnene henset til deres alder. Der skal hertil gøres gældende, at der var tale om en ganske usædvanlig skade, idet skaden og dennes omfang var betinget af en særlig overfølsomhed for enhver form for uvant påvirkning, som findes hos minkhunner, når de enten er drægtige eller diegivende. Der var således tale om en ganske atypisk skade, hvorfor det også her må lægges til grund, at der i påregnelighedsvurderingen indgår en adækvansbetragtning.

Endelig, skal som femte og sidste eksempel på momenterne påregnelighed og barnets alder nævnes FED1995.961 V (herefter Kartoffel – dommen), hvor børnene, B, C og D havde kastet med landmanden A's kartofler, og var sprunget ned i nogle af kartoflerne, hvorved kartoflerne blev beskadiget. I denne dom kom byretten og landsretten frem til forskellige resultater, hvor børnene blev frifundet i byretten, mens de blev fundet erstatningsansvarlige i landsretten. I byretten blev følgende udtalt som begrundelse: *“Det kan imidlertid ikke statueres, at de indså eller, henset til deres alder, burde have indset, at den forvoldte skade ville blive så stor, som den blev”*. Ud fra denne udtalelse kan det antages, at retten finder, at der i princippet foreligger adækvans, hvorfor det må have været påregneligt for børnene, at der kunne ske en skade ved den udviste adfærd. Byretten finder dog samtidigt, at omfanget af skaden ikke har været påregneligt for børnene. Børnene bliver således frifundet i byretten, idet skadens omfang anses for at have været upåregneligt for dem. På trods af frifindelsen i byretten blev børnene dog som nævnt fundet erstatningsansvarlige af Vestre Landsret med blandt andet følgende begrundelse: *“Børnene burde indse, at deres handlinger kunne medføre skade på kartoflerne, og det kan ikke tillægges afgørende betydning, at børnene ikke fuldt ud har kunnet overskue karakteren*

og omfanget af skaden, der ikke kan betegnes som atypisk". Denne udtalelse er i overensstemmelse med begrundelsen i Mink – dommen, hvor lignende blev udtalt af retten. Ud fra dette citat kan det ses, at selvom retten finder, at børnene ikke subjektivt har været i stand til at indse omfanget af den skete skade, da kan dette ikke medføre bortfald af erstatningspligt. Landsretten fandt således ikke, at det kunne lægges afgørende til grund, at børnene ikke var i stand til at forudse det fulde omfang af skaden. Baggrunden herfor er, at der ikke var tale om en atypisk skade, hvorfor det ikke kan være en undskyldende omstændighed, at børnene ikke subjektivt har været i stand til at indse skadens omfang og karakter.

7.3.3 Advarsel og forbud som moment

Et andet gennemgående moment ved piffingerskader er, om barnet er blevet særligt advaret eller har fået forbud mod at pille ved den pågældende ting. Det har ligeledes betydning for ansvarsvurderingen, hvis tingen er frit tilgængeligt, ligesom det kan have betydning, hvis tingen er gemt væk. Hvis ting er gemt væk eller befinder sig et sted, hvor barnet ikke har uhindret adgang, vil der nemlig være større sandsynlighed for statuering af erstatningsansvar, end hvis tingen befinder sig på et almindeligt og frit tilgængeligt sted.⁴⁷

Den ovennævnte Kartoffel – dom omhandler tillige forbud og advarsel som moment. Børnene gjorde gældende, at de af en af A's ansatte havde fået lov til at lege i maskinhuset, hvor kartoflerne blev opbevaret. Børnene havde dog fået forbud mod at lege i maskinhuset af deres mor. I byretten blev børnene som nævnt i ovenstående frifundet, idet dommerne blandt andet ikke fandt, at A havde forbudt drengene klart og utvetydigt at komme i maskinhuset, hvortil adgangen var fri. Byretten fandt af denne grund, at A havde accepteret risikoen for, at drengene kom i maskinhuset, ligesom retten som ovenfor nævnt fandt, at der ikke forelå påregnelighed. Børnene blev dog fundet erstatningsansvarlige af Vestre Landsret med blandt andet følgende begrundelse: "*Denne adfærd er erstatningspådragende, hvorved bemærkes, at det ikke er godtgjort, at appellantens ansatte skulle have givet børnene lov til – mod deres forældres instruks – at lege i maskinhuset*". Begrundelsen for domfældelsen var derved blandt andet, at det ikke af de indstævnte børn var blevet godtgjort, at de havde fået tilladelse til at færdes i maskinhuset. Dette kan illustrere, at såfremt børnene havde løftet bevisbyrden for, at de havde

⁴⁷ Gomard, B., *Børns erstatningsansvar*, 1980, side 84.

fået en sådan tilladelse, så ville deres adfærd ikke nødvendigvis være at anse for erstatningspådragende. Det kan således udledes, at det har væsentlig betydning for ansvarsvurderingen, hvorvidt barnet har fået tilladelse til at færdes på dét sted, hvor en skade indtræder. Derudover ses det, at byretten finder, at det afgørende er, hvorvidt der er givet et forbud mod at færdes i maskinhuset. Landsretten finder det derimod afgørende at vurdere, om der er givet tilladelse til at færdes i maskinhuset, hvorfor landsretten kræver, at der fra den skadelidtes side er givet en aktiv og positiv tilkendegivelse.

Et andet eksempel, hvor advarsler indgår som et moment i dommen, er ovennævnte Minkfodrings – dom, hvor børnene som nævnt blev frifundet. Børnene var af deres far blevet advaret om minkene, idet de kunne bide, hvorfor børnene har været klar over, at der var en fare forbundet ved at færdes med minkene på minkfarmen. Landsretten fandt dog ikke, at advarslen var grundig nok til, at det kunne medføre erstatningsansvar, idet der blev udtalt følgende: *“Selv om børnene efter det oplyste er advaret imod at komme på farmen, er det ubestridt, at de ikke er gjort bekendt med den særegne risiko for skadeforvoldelse, der beror på nævnte overfølsomhed”*. Advarslens indhold har således betydning i forhold til ansvarsvurderingen, idet det kan tillægges betydning, hvis advarslen ikke har været tilstrækkeligt uddybende i forhold til en risiko, som ikke er almindelig kendt for et barn. Det er derfor ikke tilstrækkeligt for at statuere erstatningspligt, at der blot er givet en advarsel til barnet, da advarslens indhold og omfang tillige skal tillægges stor betydning i denne henseende.

7.3.4 Opsamlende om pilfingerskader

Ud fra ovennævnte analyse af retspraksis inden for pilfingerskader kan det konkluderes, at der findes en række momenter, som der ofte bliver lagt vægt på af domstolene i deres ansvarsvurdering af et skadevoldende barn. Det første moment, som er gennemgående inden for pilfingerskader, er barnets alder. Domstolene inddrager således barnets alder i deres vurdering af ansvar, hvor det vurderes, om barnet efter sin alder har indset eller burde have indset, at den udviste adfærd kunne medføre skade. Derudover inddrager domstolene tillige i høj grad påregnelighed i deres ansvarsvurdering af et barn. Pilfingerskader adskiller sig dog fra de øvrige skadestilfælde på dette punkt, idet påregnelighedsvurderingen i pilfingerskader indeholder en særlig adækvansbetragtning. Det kan derfor medføre bortfald af erstatningspligt for barnet, hvis der er tale om en atypisk følge af en handling, som barnet ikke har kunnet

forudse. Det skal dog hertil bemærkes, at der ved vurderingen heraf ikke ses på, om barnet subjektivt har kunnet forudse følgen, men derimod blot om der er tale om en adækvat følge. Endelig, kan det konkluderes, at domstolene inddrager en given advarsel eller forbud som moment i deres ansvarsvurdering af et barn. Såfremt det kan bevises, at et barn har fået et forbud eller en advarsel kan det således medføre bortfald af erstatningspligt. Forbuddet eller advarslens indhold har dog stor betydning, idet det må kræves, at barnet via advarslen eller forbuddet er blevet informeret grundigt omkring risikoen, som en bestemt adfærd kan have.

7.4 Trafikskader

7.4.1 *Hvad er trafikskader?*

Ved trafikskader forstås i denne sammenhæng skader som på grund af børns handlinger er opstået i trafikken. I den forbindelse vil børnene som udgangspunkt optræde som bløde trafikanter, dvs. enten som cyklister eller fodgængere. De situationer, hvor børn ofte pådrager sig ansvar er, når de forsømmer at overholde sin vigepligt eller holde sig i sin bane, samt når de uden at orientere sig om den forbi kørende trafik løber ud på vejen.⁴⁸ Umiddelbart nedenfor vil det blive illustreret, at dette tillige er momenter, som retten ofte tillægger betydning i forbindelse med vurderingen af, om et barn har handlet ansvarspådragende.

7.4.2 *Manglende overholdelse af vigepligten som moment*

I sager om trafiksskader er det et gennemgående moment, om barnet har overholdt sin vigepligt. Dette bliver af domstolene formuleret lidt forskelligt, hvilket også vil blive illustreret med nedenstående domme. Sammenfattende må det af domstolenes formuleringer dog kunne udledes, at spørgsmålet om vigepligt er afgørende for vurderingen.

Som første eksempel kan nævnes U.1972.754H (herefter Munkholmvej-dommen), hvor en ung pige på 10 år blev påkørt og dræbt af en lastvogn efter, at hun var cyklet fra en sidevej ud på en hovedvej. I et forsøg på at undgå pigen foretog lastvognen en undvigemanøvre, hvorefter lastvognen væltede og ramte en lysmast, som forårsagede en omfattende skade. Som begrundelse for at pålægge pigens bo 2/3 af ansvaret angav landsretten: ” [...] *det at måtte*

⁴⁸ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 147.

lægges til grund, at Jonna er kørt ud på hovedvejen fra Munkholmvejen med god fart uden forinden at standse op og uden at orientere sig med hensyn til færdslen ad hovedvejen, og Jonna findes herved at have udvist en sådan uagtsomhed, at der må pålægges sagsøgte ansvar for de skete skader.”. Landsretten fandt således pigen erstatningsansvarlig, fordi hun var kørt ud på vejen uden at standse op og orientere sig tilstrækkeligt om trafikken, og på den baggrund må det kunne udledes af dommen, at barnets manglende overholdelse af vigepligten er et afgørende moment ved ansvarsvurderingen. Dét forhold, at pigen ofte cyklede ud på hovedvejen fra sidevejen, og derved havde kendskab til trafikken i området, ses derimod ikke at blive fremhævet som et moment ved vurderingen af, om pigen har handlet ansvarspådragende. Det er derfor nærliggende at antage, at der er tale om en allerede-fordi vurdering, forstået således, at hvis barnet ikke har overholdt sin vigepligt vil barnet allerede som følge heraf have handlet uagtsomt.

En nogenlunde tilsvarende begrundelse ses ligeledes anvendt i U.1963.912/2V (herefter Doensevej-dommen), hvor en pige på cirka 13 ½ år cyklede ud på en hovedvej uden at se sig for, hvilket forårsagede skade på en personbil, som kom kørende på hovedvejen, samt på føreren af bilen. Landsretten angav som begrundelse for at pålægge pigen erstatningsansvar, at *”sagsøgte Dorte Rasmussen findes ved at være kørt ind på hovedvejen uden at udvise tilstrækkelig agtpågivenhed for den ad denne kommende færdsel, som hun havde bemærket at have pådraget sig ansvar for den skete skade [...]”*. Af denne dom kan det således også udledes, at det afgørende for vurderingen er, at barnet ikke var overholdt sin vigepligt. Derudover skal det bemærkes, at pigen under sagens forberedelse forklarede, at hun havde bemærket bilen, idet hun cyklede ud på hovedvejen, men at hun grundet afstanden til bilen mente, at hun godt kunne nå over vejen. Det må af dét forhold, at landsretten inddrager dette i sin begrundelse, kunne udledes, at barnets individuelle tanker, om hvorvidt pågældende kan nå over vejen ikke er en omstændighed, som kan begrunde en frifindelse. Dét forhold, at barnet har opdaget den kommende trafik, må derimod på baggrund af landsrettens henvisning hertil antages at være en omstændighed, som blot understøtter, at barnet har handlet uagtsomt, og derved er erstatningsansvarligt.

7.4.3 Manglende overholdelse af sin bane som moment

Ved en gennemgang af retspraksis ses et andet gennemgående moment at være, om barnet har holdt sin bane. Dog ses det i retspraksis, at retten i den forbindelse inddrager en vurdering af, om der foreligger omstændigheder, som kan begrunde, at barnet ikke har holdt sin bane. Et afgørende moment er således, om barnet uden forklaring ikke har holdt sin bane.

For at belyse dette moment kan nævnes dommen FED2000.1621 (herefter Mor-søn-dommen), som omhandler hvorvidt den 7 - årlige B var ansvarlig for den skade, som B's mor pådrog sig ved, at B cyklede ind foran hende. Byretten fandt efter bevisførelsen, at B var ansvarlig for skaden, idet han havde foretaget en uagtsom handling, hvilket landsretten efterfølgende stadfæstede. Som begrundelse for at pålægge B ansvar angav retten, at *”retten lægger til grund, at sagsøgte pludselig svingede sin cykel til venstre ud foran sagsøgeren, som derved i sit forsøg på at undgå sammenstød væltede ned på asfalten med personskade til følge. Efter bevisførelsen må det endvidere lægges til grund, at der [ikke] er nogen forklaring på, hvorfor sagsøgte foretog denne manøvre med sin cykel. Sagsøgte har derfor foretaget en uagtsom handling”*. Retten lagde således vægt på, at B pludseligt var svinget ind foran sin mor, og at der ikke var nogen forklaring herpå, hvorfor det kan udledes af denne dom, at et afgørende moment ved ansvarsvurderingen er, om barnet har holdt sin bane, og at det i den forbindelse ligeledes indgår i vurderingen, om der har været en forklaring på den manglende overholdelse.

Det skal hertil bemærkes, at spørgsmålet om, hvorfor barnet har foretaget sin handling, ikke er blevet inddraget i ovenstående domme, hvor de skadevoldende børn er fundet erstatningsansvarlige, fordi de ikke har overholdt sin vigepligt, hvorfor en nærlæggende tanke er, at der ikke er tale om den samme allerede-fordi vurdering i sager, hvor barnet ikke har holdt sin bane. Dette understøttes ligeledes af dommen FED2009.81 (herefter Cykelsti-dommen), hvor en 9 - årig pige ikke blev pålagt erstatningsansvar ved, at hun ved igangsætning af sin cykel foretog et sving ud mod midten af cykelstien, hvorefter hun kolliderede med en cyklende kvinde. Baggrunden for ikke at pålægge pigen erstatningsansvar var blandt andet, at pigens handling var en følge af, at hun fik balanceproblemer, hvorfor retten ikke fandt, at hun havde handlet uagtsomt. Det må derfor kunne udledes heraf, at dét forhold, at et barn ikke har holdt sin bane, ikke nødvendigvis betyder, at barnet har handlet ansvarspådragende, og at

balanceproblemer ved igangsætning eksempelvis er et forhold, som taler imod at pålægge børn erstatningsansvar.

7.4.4 Undladelse af at se sig for i trafikken som moment

Hvorvidt et barn har undladt at se sig for i trafikken, inden det går ud på vejen, er ligeledes et moment, som tillægges betydning ved ansvarsvurderingen. Såfremt det er tilfældet, er udgangspunktet i retspraksis, at barnet er ansvarlig for hele eller dele af skaden.

Som eksempel herpå kan nævnes U.1965.511/2V (herefter Solhvervsvej-dommen), hvor den 12 - årige P pludselig løb ud på vejen foran en scooter, hvilket forårsagede personskade på den forbi kørende scooterfører, som måtte undvige P. Landsretten fandt, at P var ansvarlig for skaden. Landsretten udtalte i den forbindelse, at *”Efter det oplyste må det lægges til grund, at sagsøgte efter fra fortovet at være gået et par skridt ud på gaden blev forskrækket for personvognen på Solhvervsvej og pludselig satte i løb frem over kørebanen i kort afstand foran scooteren og uden at se til venstre. Hun findes herved at have udvist en alvorlig uagtsomhed, som må pådrage hende ansvar for uheldet [...]”*. Som det fremgår af citatet, fandt landsretten, at P havde udvist uagtsomhed og dermed måtte være erstatningsansvarlig for den skete skade. Landsretten lagde i den forbindelse afgørende vægt på, at P var løbet ud på vejen uden at se sig for, hvorfor det må kunne udledes heraf, at undladelse af at se sig for i trafikken er et afgørende moment for at pålægge børn erstatningsansvar.

Momentet ses ligeledes anvendt i dommen U.1962.181V (herefter Serridslev-dommen), hvor den 7 - årige D gik ud på vejen uden at se sig for, idet D skulle over til nogle af sine kammerater på den modsatte side af vejen. Dette forårsagede, at en bilist på vejen mistede herredømmet over sin bil for at undgå påkørsel med drengen, hvilket medførte skade på både bilen og et hegn, som bilen ramte. Landsretten fandt, at D havde udvist en sådan uagtsomhed, at han måtte kunne pålægges ansvar for de skete skader. Som begrundelse herfor udtalte landsretten, at *”det må efter det oplyste anses godtgjort, at sagsøgte uden at se sig for er løbet ud på vejen foran bilen i så kort afstand fra denne, at Carstens for at undgå at påkøre ham har måttet foretage den opbremsning, der bevirkede, at han mistede herredømmet over bilen med de fornævnte skader til følge, og sagsøgte findes herefter, selv hans alder taget i betragtning, at have udvist en*

uagtsomhed, der må pådrage ham ansvar for skaderne". Dette citat underbygger udgangspunktet fra ovenstående dom, at børn som udgangspunkt ifalder ansvar, hvis de løber ud på vejen uden at se sig for, idet det også i denne dom var det afgørende for at pålægge D ansvar. Dét forhold, at landsretten henviser til, at D er løbet ud i en så kort afstand fra skadelidte, at denne har været nødsaget til at foretage en undvigemanøvre for at undgå påkørsel, kan derudover anses for at indeholde et underliggende moment i ansvarsvurderingen om, at afstanden til den forbikørende trafik har en betydning. Dette understøttes ligeledes af, at domstolene også i ovenstående Solhvervsvej-dom henviser til afstanden. Det skal derudover bemærkes, at det er nærliggende på baggrund af rettens ord "*selv hans alder taget i betragtning*" at slutte, at dét forhold, at barnet er løbet ud på vejen uden at se sig for, tillægges større betydning ved ansvarsvurderingen end barnets alder.

7.4.5 Barnets alder samt påregnelighed som moment

I forbindelse med trafikskader er barnets alder ligeledes et moment, som tillægges betydning for ansvarsvurderingen. Det samme er gældende for spørgsmålet om, hvorvidt barnet kunne eller burde indse, at skaden ville opstå som følge af dets handlinger, dvs. hvorvidt skaden har været påregnelig for barnet. Disse momenter inddrages dog i meget varierende grad i sager vedrørende trafiksskader, og anvendes som udgangspunkt alene til at begrunde, hvorfor barnet ikke skal pålægges ansvar.

Se hertil dommen U.1963.303H (herefter Nyborgvej-dommen), hvor en pige på 3 år og 8 1/2 måned pludseligt løb ud på en gade, hvorefter en motorcyklist for at undgå påkørsel måtte foretage en undvigemanøvre. Motorcyklisten blev som følge heraf 100 % invalid. Retten fandt ikke at pigen kunne pålægges erstatningsansvar for sin handling, og udtalte som begrundelse herfor, at "*Uanset det om Anettes adfærd oplyste findes der under hensyn til hendes alder på ulykkestidspunktet ikke at kunne pålægges hende noget erstatningsansvar for de sagsøgeren overgåede skader*". Som det fremgår af rettens begrundelse, var pigens alder afgørende for, at retten ikke kunne pålægge hende erstatningsansvar. Rettens begrundelse illustrerer således, at barnets alder kan være et afgørende moment ved ansvarsvurderingen – i hvert fald når barnet har en så ung alder, at det på den baggrund ikke kan pålægges ansvar.

Dommen U.1951.1096Ø (herefter Amtsvej-dommen) illustrerer dog samtidig, at barnet ikke skal være særlig gammelt, før barnets alder som udgangspunkt ikke længere er et moment, som kan begrunde frifindelse ved trafikskader. I denne dom blev den 4 - årige D pålagt erstatningsansvar for skade på en automobil, som han pludselig var løbet ud foran uden at se sig for, og retten udtalte som begrundelse herfor, at *"Da retten, omend under tvivl vil mene, at det kan forventes af en dreng lige ved 4 år, der bor ud til en befærdet vej, over hvilken han har fået påbud om ikke at løbe, at han har forståelse af, at der er forbundet fare med at færdes på denne uden at se sig for, findes Erik Rosager Hansen ved pludseligt at fare ud på vejen at have handlet uagtsomt og derved pådraget sig ansvar for den ved hans adfærd påførte skade på vognmand Thomsens vogn."* Det kan således udledes af begrundelsen, at det forventes af selv små børn ned til 4 - årsalderen, at de ved, hvordan de skal befærde sig i trafikken, hvilket taler for, at barnets alder som udgangspunkt ikke er et moment, der kan begrunde frifindelse, når barnet når en vis alder. Det skal dog bemærkes, at det ligeledes kan udledes af rettens begrundelse, at retten udviser en vis tilbageholdenhed med at fastslå, at dette altid er tilfældet. I den konkrete sag syntes det afgørende moment for, at D's alder ikke var ansvarsfritagende, således at være, at D boede ud til en befærdet vej, og at han havde fået påbud om ikke at løbe ud på vejen. Det er derfor ikke utænkeligt, at sagen, henset til D's alder, ville have fået et andet udfald, hvis omstændighederne havde været anderledes. Henset til D's alder understøtter dommens resultat dog samtidig ovenstående antagelse fra Serridslev-dommen om, at dét forhold, at barnet er løbet ud på vejen uden at se sig for, tillægges større betydning ved ansvarsvurderingen end barnets alder.

Derudover skal det også bemærkes, at der ved en gennemgang af retspraksis ses, at vurderingen kan være anderledes, hvis handlingsforløbet er af mere usædvanlig karakter.⁴⁹ Det illustreres blandt andet i U.1980.424/2V (herefter Tændingsnøgle-dommen), hvor en 5 ½ årig dreng ikke fandtes erstatningsansvarlig for skade på to parkerede biler ved at have sat sig ind i en parkeret varevogn og drejet nøglen, hvorefter varevognen trillede. Landsretten udtalte i den forbindelse, at *"I betragtning af Kims alder findes der ikke grundlag for at statuere, at han har indset eller burdet indse, at han ved at dreje tændingsnøglen kunne få bilen til at køre med risiko for påkørsel af de længere fremme på vejen, parkerede biler."* Derudover ses det også i U.1963.862Ø (herefter Barnevogn-dommen), hvor den 8-årige P ikke fandtes

⁴⁹ Taksøe – Jensen, F., *Personretten som indledning til retsstudiet*, 1981, side 187.

erstatningsansvarlig for et sammenstød ved at have sluppet en barnevogn, som derefter trillede ned mod trafikken. Landsretten udtalte i den forbindelse, at ”*selv om det måtte antages, at Ina ved at slippe barnevognen på det skrå fortov har givet anledning til, at den har sat sig i bevægelse og derved har forårsaget det stedfundne sammenstød, findes der under hensyn til hendes alder og forudsætninger ikke grundlag for at fastslå, at hun burde have kunnet indse, at der derved kunne forvoldes skade, og den skete undladelse af at sikre sig, at barnevognen ikke kunne sætte sig i bevægelse, findes under de givne omstændigheder ikke at kunne tilregnes hende som uagtsom.*”. I de to domme lagde retten som begrundelse for ikke at pålægge børnene erstatningsansvar således vægt på, at børnene henset til deres alder ikke måtte antages at have indset, at de ved deres handling kunne forårsage den opståede skade, hvorfor de afgørende momenter var børnenes alder og påregnelighed. Sammenholdes begrundelserne med, at børnene i de to domme var henholdsvis 5 ½ år og 8 år, må det kunne udledes heraf, at forventningen til hvad børn bør indse bliver mildere, jo mere usædvanligt handlingsforløbet har været, idet der som nævnt ovenfor ses et eksempel fra retspraksis på, at et barn på 4 år er blevet pålagt erstatningsansvar for en skade forårsaget ved, at barnet løb ud på vejen uden at se sig for. Det må i den forbindelse antages, at en sådan handling bliver betegnet som mere “sædvanlig” end børnenes handlinger i Tændingsnøgle-dommen og Barnevogn-dommen, idet skade forårsaget ved at barnet ikke har set sig for i trafikken ses i flere af de analyserede domme under nærværende skadestilfælde, og som beskrevet også ofte er et moment, som domstolene lægger vægt på.

Endelig skal det bemærkes, at det efter en gennemgang af retspraksis kan konstateres, at alder og påregnelighed ikke er momenter, som retten ofte tillægger betydning i forbindelse med trafiksskader, hvilket er modsat de øvrige skadestilfælde. Dét forhold, at retten henviser til alder og påregnelighed i Tændingsnøgle-dommen og Barnevogn-dommen giver derfor anledning til at overveje om retten i forbindelse med trafiksskader alene falder tilbage på momenterne alder og påregnelighed, når de ikke kan henvise til, at barnet har handlet ansvarspådragende ud fra ét af de ovenfor gennemgåede momenter, som relaterer sig mere til barnets handling, samt når barnet er så ungt, at det ikke kan pålægges erstatningsansvar som illustreret ved Nyborgvej-dommen.

7.4.6 Strengt ansvar

Som det ses ved ovenstående gennemgang af domspraksis inden for trafiksskader pålægges det skadevoldende barn i størstedelen af sagerne ansvar, hvilket må være udtryk for, at børn som udgangspunkt er erstatningsansvarlige for sine skadevoldende handlinger i trafikken. Dette illustrerer, at der inden for trafikskader er tale om et strengt ansvar. Det strenge ansvar kommer ligeledes til udtryk ved børnenes alder i de gennemgåede domme, idet det ses at børn pålægges ansvar ned til en meget ung alder. I den forbindelse kan særligt henvises til den ovenfor gennemgåede Amtsvej-dom, hvor retten fandt, at den 4 - årige D havde handlet ansvarspådragende ved at gå ud på vejen uden at se sig for. Som begrundelse for at pålægge D ansvar nævnte retten blandt andet, at *“Da retten, omend under tvivl vil mene, at det kan forventes af en dreng lige ved 4 år, der bor ud til en befærde vej, over hvilken han har fået påbud om ikke at løbe, at han har forståelse af, at der er forbundet fare med at færdes på denne uden at se sig for [...]”*. Det må kunne udledes af retten begrundelse, at der er en vis forventning til børn om, at de ved, hvilken fare der kan være forbundet med at befærde sig i trafikken, hvilket ligeledes må antages at være baggrunden for det strenge ansvar, der ses ved trafikskader.

7.4.7 Opsamlende om trafikskader

På baggrund af ovenstående analyse af retspraksis omhandlende trafikskader forvoldt af børn, kan det konkluderes, at der findes nogle momenter, som domstolene ofte tillægger vægt ved vurderingen af, om et barn har handlet ansvarspådragende. Det er for det første, om skaden er forvoldt ved, at barnet ikke har holdt sin vigepligt for den kommende trafik, og er det tilfældet, ses domstolene at være tilbøjelige til at foretage en allerede-fordi vurdering, således at barnet allerede på den baggrund har handlet ansvarspådragende uden hensyntagen til øvrige omstændigheder. Derudover ses et andet gennemgående moment at være, om barnet har holdt sin bane i trafikken. I den forbindelse ses domstolene dog ikke at foretage den samme vurdering som ved manglende overholdelse af vigepligten, hvorfor barnet ikke bliver pålagt erstatningsansvar allerede – fordi det ikke har holdt sin bane. Domstolene ses således ved dette moment at lade mulige forklaringer på, hvorfor barnet ikke har holdt sin bane, indgå i ansvarsvurderingen. Et moment, som domstolene ligeledes lægger vægt på ved ansvarsvurderingen, er, om barnet har undladt at se sig for i trafikken, inden det går ud på vejen, og i de sager, hvor dette er tilfældet, ses domstolene ligeledes at lade afstanden til den kommende trafik indgå i vurderingen. Endvidere ses barnets alder og påregnelighed at være momenter, som tillægges vægt i sager omhandlende trafikskader. Domstolene ses dog som

udgangspunkt kun at henvise til momenterne alder og påregnelighed i sager, hvor barnet på baggrund heraf ikke kan pålægges erstatningsansvar, og i sager, hvor de ikke kan henvise til, at barnet har handlet ansvarspådragende ud fra ét af de ovenfor gennemgåede momenter, som relaterer sig mere til barnets handling. Endelig skal det bemærkes, at retten tillægger børn et strengt ansvar i forbindelse med trafikskader, hvorfor børn som oftest bliver erstatningsansvarlige i disse sager.

8. Diskussionsafsnit

Til besvarelse af specialets problemformulering er der under afsnit 7 hovedsageligt anvendt ældre retspraksis. Dette er som nævnt tidligere begrundet i, at det offentliggjorte retspraksis på området primært består af ældre afgørelser. Det er derfor fundet relevant at inddrage nogle overvejelser om, hvorfor vi ikke længere ser så mange offentliggjorte afgørelser vedrørende børns erstatningsansvar. Derudover er det også fundet relevant at inddrage nogle overvejelser om, hvorvidt der er tendenser i nutidens samfund, som kan bevirke, at culpastandarden for børns erstatningsansvar har ændret sig, og om dette så reelt er tilfældet. Det skal i den forbindelse bemærkes, at nedenstående overvejelser alene er udtryk for spekulationer, og således ikke er noget, der understøttes med henvisning til litteraturen eller andet.

8.1 Erstatningsansvarslovens § 19

Som det er benævnt tidligere i specialet under afsnit 5.2, er en af betingelserne for erstatningsansvar, at der er foretaget en culpøs handling. Kravet om culpa indebærer, at der er foretaget en handling, der som minimum kan karakteriseres som uagtsom.⁵⁰ Ved vurderingen af, om der er foretaget en culpøs handling, har det dog ikke betydning, om handlingen er foretaget ved simpel eller grov uagtsomhed, idet culpapreglen omfatter alle former for uagtsomhed. Det er derfor tilstrækkeligt for at statuere, at der er foretaget en culpøs handling, at en person har forårsaget handlingen ved simpel uagtsomhed.⁵¹

⁵⁰ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 96.

⁵¹ Eyben, B.V.; Isager, H., *Lærebog i erstatningsret*, 2024, side 25 – 26.

I 1984 blev erstatningsansvarslovens § 19 imidlertid indført⁵², og lyder som følger: ”§ 19. I det omfang en skade er dækket af en tingsforsikring eller en driftstabsforsikring, er der ikke erstatningsansvar. Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder ikke, såfremt: den erstatningsansvarlige har forvoldt skaden forsætligt eller ved grov uagtsomhed, eller skaden er forvoldt ved udøvelse af offentlig eller erhvervsmæssig virksomhed eller virksomhed, der kan ligestilles hermed. Stk. 3. (..).”. Efter erstatningsansvarslovens § 19 er der således ikke erstatningsansvar for en skade, som er dækket af en tingsforsikring eller en driftstabsforsikring, medmindre skaden er forvoldt ved forsæt eller grov uagtsomhed, eller er forvoldt ved ét af de tilfælde, som er nævnt i den resterende del af bestemmelsens stk. 2. En nærliggende tanke er derfor, at antallet af domme vedrørende børns erstatningsansvar er faldet de seneste år som følge af erstatningsansvarslovens § 19, idet det inden for bestemmelsens anvendelsesområde ikke længere er tilstrækkeligt for erstatningsansvar, at skadevolderen har handlet simpelt uagtsomt.⁵³

Der findes da også eksempler fra retspraksis omhandlende børns erstatningsansvar, hvor erstatningsansvarsloven § 19 har ført til frifindelse, og hvor retten i samme omgang nærmere har forholdt sig, hvor meget der skal til før en handling kan karakterises som grov uagtsom. Dette er for eksempel tilfældet i U.1988.602V (herefter Klasseværelse-dommen), som omhandler skade på et gulvtæppe. Den skete skade opstod som følge af, at den 14 - årige A havde strøget en tændstik mod væggen i et klasseværelse. Tændstikken knækkede, idet den 14 - årige A strøg den mod væggen, og faldt herefter ned i en kasse med vat og julepynt, hvilket resulterede i, at der antændtes ild i vattet. I et forsøg på at stoppe ilden smed den 14 - årige A kassen på gulvet for at trampe ilden ud, hvilket resulterede i en skade på gulvtæppet. Retten fandt ikke, at A var erstatningsansvarlig for skaden på gulvtæppet og udtalte i den forbindelse følgende: “Retten finder ikke, at sagsøgte ved at stryge tændstikken mod væggen har udført en handling, der var så indlysende farlig eller uforsvarlig, at hans adfærd kan karakteriseres som groft uagtsom. Da sagsøgte heller ikke under de foreliggende omstændigheder findes at have handlet groft uagtsomt i forbindelse med de efterfølgende slukningsbestræbelser, og da skaderne på gulvtæppet efter det oplyste er dækket af en forsikring, som sagsøgeren har tegnet, frifindes sagsøgte herefter i medfør af erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1 for sagsøgerens påstand.”. Ved vurderingen af, om A havde handlet groft uagtsomt, lagde retten således vægt på, at A’s handling ikke havde været “indlysende farlig eller uforsvarlig”, hvilket illustrerer, at

⁵² L 7, 1983-1984, 2.samling, Lov om erstatningsansvar.

⁵³ Møller, J.; Wiisbye, M.S.; Høj, K., *Erstatningsansvarslovens med kommentarer*, 7.udgave, 2020, side 808.

grænsen for at statuere grov uagtsomhed sættes højt af retten. Dét forhold, at retten ikke i dommen finder, at A har handlet groft uagtsomt til trods for, at brandskader som nævnt under afsnit 7.1.4 normalt bliver tillagt en streng bedømmelse understreger tillige, at der skal meget til for, at en handling kan karakterises som grov uagtsom.

Med udgangspunkt i dommen må det således kunne udledes, at der skal meget til for, at skader ikke er omfattet af erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1, hvilket må antages at have en betydning for, hvor mange sager omhandlende børns erstatningsansvar, der anlægges ved retten, idet sager omfattet af erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1 formentlig blot vil blive håndteret af forsikringsselskaberne. Hertil skal det dog bemærkes, at erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1 ikke kan anvendes som en mulig forklaring på, hvorfor der ses færre sager ved domstolene omhandlende personskader, da bestemmelsen som nævnt alene regulerer skader dækket af en tingsforsikring eller en driftstabsforsikring.

8.2 Curling/selvstændige børn

Dernæst findes det relevant at reflektere over om der siden dén tid, hvor mange af de i specialet anvendte domme er afsagt, er sket en udvikling i samfundet i forhold til den måde, hvorpå vi ser på børn.

I den forbindelse kan der for det første argumenteres for, at der er kommet et nyt børnesyn, hvor der er en tendens til, at børn i dag skal anses for mere selvstændige individer end tidligere og dermed også for mere ansvarlige for deres egne handlinger. Denne tendens er blandt andet for nyligt set med indførelsen af Barnets lov⁵⁴, som styrker børn og unges rettigheder på en række områder. Der er i den forbindelse opmærksomhed på, at Barnets lov omhandler børn og unges rettigheder på det sociale område, men ikke desto mindre må tankerne bag lovgivningen antages at skyldes det generelt øgede fokus der i dag er på, at børn skal anses for værende mere selvstændige og ansvarlige individer. En nærliggende tanke er derfor også, at dette nye børnesyn kan påvirke børns erstatningsansvar, da det ikke er utænkeligt, at vurderingen af,

⁵⁴ LBK nr.83 af 25/01/2024.

hvornår et barn har handlet culpøst, er fulgt med denne tendens, således at der skal mindre til, førend et barn har handlet culpøst.

Derimod kan der også modsat argumenteres for, at der i dag er kommet et børnesyn, som kan have den modsatte effekt på retstilstanden inden for børns erstatningsansvar, således at der skal mere til, førend et barn har handlet culpøst. Der tænkes i den forbindelse på, at man i dag særligt taler om en ”curlingkultur”, hvor holdningen er, at børn overbeskyttes og forkæles af deres forældre i en sådan grad, at det påvirker deres selvstændighed. Dette taler selvsagt imod ovenstående børnesyn, idet der herefter skal mere til, førend et barn har handlet culpøst.

8.3 Nutidige domme

På trods af at retspraksis på området primært består af ældre afgørelser, er der dog også truffet nye afgørelser. Det findes derfor relevant at undersøge, om de momenter, som der tillægges betydning i de nyere afgørelser, er de samme som dem, der lægges vægt på i de ældre afgørelser, da der er mulighed for, at culpastandarden har flyttet sig siden de ældre afgørelser, herunder eventuelt på baggrund af ovenstående om nutidige børnesyn. I det nedenstående vil der således blive undersøgt to af de nyere domme i retspraksis for at undersøge, om der er en sammenhæng med momenterne fra de ældre afgørelser.

Den første nyere afgørelse, som der skal undersøges, er U.2019.3990 (herefter Container – dommen), som omhandler skade ved ildspåsættelse. To drenge på 14 og 13 år havde opholdt sig sammen på en skole, hvor A havde tændt ild i noget papir i en container, hvilket medførte, at ilden bredte sig til bygningen. A blev fundet erstatningsansvarlig for skaden. Højesteret udtalte i den forbindelse, *“at han har udvist en adfærd, der også for en 14 - årig indebar en så indlysende fare for den indtrådte skade, at han har forvoldt brandskaden ved grov uagtsomhed”*. Det blev således lagt afgørende til grund, at A havde handlet erstatningspådragende, idet han efter hans alder burde have vidst, at der var en indlysende fare for, at skaden ville indtræde. Dette er i overensstemmelse med, hvad der også tidligere er blevet lagt til grund for domfældelse, idet barnets alder og påregnelighed ligeledes har været afgørende momenter i ældre afgørelser. Ligeledes ses det, at tilstedeværelsen af påregnelighed medførte, at A anses for at have handlet uagtsomt og dermed ansvarspådragende.

Som andet eksempel på en nyere afgørelse, kan nævnes U.2021.199V (Kuglevåben - dommen). Denne afgørelse omhandler en sag, hvor P havde taget et gevær inde fra S' lillebrors værelse på trods af, at hun havde fået at vide af S, at hun ikke måtte røre våbnet. P pegede våbnet mod S, og en af kuglerne i våbnet ramte herefter S i øjet. P bliver fundet erstatningsansvarlig herfor med følgende begrundelse: *“Ved på denne måde at have anvendt geværet, som hun havde fået at vide, hun skulle lade ligge, finder landsretten, at hun efter sin alder burde have indset, at hendes handlemåde indebar en risiko for, at S kunne komme til skade”*. Dette citat ses ligeledes at være i overensstemmelse med, hvad retten i ældre afgørelser om legeskader har udtalt, idet alder og påregnelighed tillige er afgørende momenter i denne dom. Denne dom adskiller sig således heller ikke fra de ældre afgørelser i forhold til rettens ansvarsvurdering af det skadevoldende barn.

Det kan dermed ses, at nogle af de få nyere afgørelser, der er på retsområdet, ikke adskiller sig fra de ældre afgørelser i forhold til de momenter, som tillægges afgørende betydning i ansvarsvurderingen. En mulig forklaring på, hvorfor retspraksis på området primært består af ældre afgørelser, kan derfor også være, at retstilstanden allerede anses for at være fastlagt. Gennem specialets ovenstående analyseafsnit er der fundet frem til en række momenter, som har betydning for rettens ansvarsvurdering af et skadevoldende barn. Flere af disse momenter går igen i størstedelen af dommene inden for de forskellige skadestilfælde. Dette kan tale for, at retstilstanden allerede er blevet fastlagt, idet der ses et gennemgående mønster i retspraksis. Såfremt retstilstanden anses for fastlagt, vil mange formentligt forsøge at løse konflikten uden for retssalene, idet man netop ud fra ældre retspraksis kan se, hvornår et barn bliver anset for erstatningsansvarlig. Da en retssag kan være både tids – og pengekrævende, vil det således være mere favorabelt for det skadevoldende barn at løse konflikten uden for retten, såfremt det på forhånd står klart, at barnet med stor sandsynlighed vil ifalde et erstatningsansvar. Det skal hertil nævnes, at det hverken i retspraksis eller den juridiske litteratur er blevet udtalt, at retstilstanden skulle være fastlagt, hvorfor det igen skal understreges, at der udelukkende er tale om spekulationer i det anførte herom.

På baggrund af det ovenstående kan det dermed udledes, at det ikke tyder på, at de nyere domme adskiller sig væsentligt fra de ældre afgørelser. Hertil skal det derfor nævnes, at det således som

udgangspunkt må afvises, at culpastandarden har ændret sig væsentligt fra tidligere. Ovenstående diskussion i afsnit 8.2 omkring hvorledes culpastandarden kan blive påvirket af nutidige børnesyn, må derfor som udgangspunkt afvises. Det kan dog ikke afvises med fuld sikkerhed, idet Barnets lov først for nyligt er blevet indført, hvorfor det ikke kan afvises, at denne på sigt kan få indflydelse på culpastandarden.

9. Konklusion

Formålet med udarbejdelsen af nærværende speciale har været at undersøge hvilke momenter, der har betydning for de danske domstoles ansvarsvurdering af børn. Der har således været fokus på at undersøge hvilke momenter, der har været udslagsgivende og gennemgående for henholdsvis domsfældelse og frifindelse af et barn. Visse momenter går igen inden for alle skadestilfældene, men der ses også visse momenter, der kun optræder i enkelte skadestilfælde. Det skal i denne forbindelse understreges, at der ikke findes en definitiv og udtømmende liste på de momenter, som inddrages af domstolene i ansvarsvurderingen af børn.

Det ses først og fremmest som et gennemgående moment i flere af skadestilfældene, at domstolene lægger vægt på barnets alder, herunder barnets erfaring og udvikling, dog med varierende grad inden for de forskellige skadestilfælde. Det har således stor betydning for ansvarsvurderingen, om barnet har handlet i overensstemmelse med, hvordan et barn på samme alderstrin ville have handlet i en tilsvarende situation. Ved denne vurdering kan det have betydning, hvis barnet har erfaringer udover, hvad et barn på samme alder har, ligesom det har betydning, hvis barnet er foran alderssvarende børn i sin udvikling.

I forbindelse med barnets alder ses det ofte, at domstolene tillige inddrager påregnelighed i deres vurdering af, om barnet skal ifalde ansvar. Det skal dog hertil nævnes, at indholdet af påregnelighedsvurderingen er forskelligt i skadestilfældene. Ved brandskader, legeskader og trafikskader foretages påregnelighedsvurderingen som udgangspunkt i relation til barnets alder. Herefter vil barnet således ifalde ansvar, hvis barnets efter dets alder kunne eller burde indse, at skaden kunne opstå som følge af dets handlinger. Der sættes herved lighedstegn mellem påregnelighed og uagtsomhed, således at disse to betingelser ikke adskilles, men nærmere bliver til én samlet vurdering, hvor påregnelighed medfører, at der tillige foreligger

uagtsomhed. Anderledes forholder det sig ved pilfingerskader, hvor påregnelighedsvurderingen i stedet i højere grad knytter sig til en adækvansbetragtning. Ved dette skadestilfælde ses således, at der ved påregnelighedsvurderingen undersøges, om skaden har været en atypisk følge af barnets handling. Det skal således vurderes, om der har været tale om forudsigelige og sædvanlige følger af barnets handlinger, eller om følgerne må anses for atypiske og dermed upåregnelige. Endvidere adskiller påregnelighedsvurderingen i pilfingerskader sig fra påregnelighedsvurderingen i de andre skadestilfælde ved, at det af domstolene bliver understreget, at der ikke bliver lagt vægt på, hvad barnet subjektivt har indset, men derimod blot om barnet har indset eller burde have indset, at der kunne ske en eller anden form for skade, hvorved barnets psykologiske viden ikke tillægges betydning. Påregnelighedsvurderingen ved pilfingerskader kan derfor anses for mere objektiv, mens påregnelighedsvurderingen ved de øvrige skadestilfælde kan anses for mere subjektiv og konkret i forhold til, hvad barnet har vidst eller burde have vidst i den konkrete situation og med den konkrete viden, som barnet havde på det tidspunkt. Det skal dog tillige bemærkes, at det også ved brandskader ses, at retten udover at inddrage spørgsmålet om påregnelighed i vurderingen af, om barnet har handlet uagtsomt, også i visse sager foretager en særskilt påregnelighedsvurdering. Retten uddyber dog ikke på samme måde, hvad der nærmere lægger heri, som den gør i forbindelse med pilfingerskader. Opsamlende kan det udledes, at påregnelighed indgår som et væsentligt moment inden for alle skadestilfælde, men at vurderingen kan adskille sig inden for de fire forskellige skadestilfælde.

På trods af at flere momenter er gennemgående inden for flere af skadestilfældene, ses det dog også, at visse momenter kun er optrædende inden for et enkelt skadestilfælde. Det ses således, at et moment ved brandskader er, hvor barnet antænder ilden, herunder om det er et sted, hvor der er nærliggende risiko for fare i forbindelse med ild. Ved legeskader er der ligeledes momenter, som udelukkende optræder inden for dette skadestilfælde, idet legens rammer, form og anvendte redskaber er momenter, som domstolene tillægger vægt i ansvarsvurderingen. Endvidere ses der inden for pilfingerskader at blive lagt vægt på, om der er afgivet et forbud eller en advarsel til barnet forinden den skadevoldende adfærd, hvilket alene er et moment inden for dette skadestilfælde. Endelig kan det nævnes, at trafikskader indeholder flere momenter, som udelukkende ses inden for dette skadestilfælde. Disse momenter er manglende overholdelse af vigepligt, manglende overholdelse af bane og undladelse af at se sig for i trafikken. Det skal i relation til momenterne i trafikskader bemærkes, at det primært er disse momenter, som retten inddrager i ansvarsvurderingen. Det er således sjældent, at retten

tillægger barnets alder og påregnelighed betydning, og det kan antages, at retten alene anvender disse momenter i sin begrundelse, når det ikke er muligt at henvise til de øvrige momenter.

Derudover kan det ses, at ansvarsvurderingen kan adskille sig i de forskellige skadestilfælde. I trafikskader og brandskader ses en streng ansvarsvurdering, idet der ofte statueres ansvar, hvis et barn er årsag til trafikskader eller brandskader. Statuering af ansvar i pilfingerskader og legeskader ses dog at være knapt så "ligetil", idet ansvaret ved disse skader i høj grad afhænger af de omstændigheder, hvorunder skaden er indtrådt. Der er således inden for disse to skadestilfælde både mange domme, hvor der sker frifindelse, og mange domme, hvor der sker domfældelse. Ved trafikskader og brandskader ses derimod et stort flertal af domme, hvor der sker domfældelse af barnet, hvorfor det kan udledes, at ansvarsvurderingen inden for disse skader er strengere. Dette kan ligeledes udledes af, at der efter en gennemgang af retspraksis kan ses, at børn helt ned til 4 – 6 - års alderen anses for erstatningsansvarlige i brandskader og trafikskader, mens der ved pilfingerskader og legeskader ses, at også ældre børn kan blive frifundet for erstatningsansvar. Det skal hertil bemærkes, at små børn tillige kan blive erstatningsansvarlige i legeskader og pilfingerskader, men at domstolene i høj grad vurderer ansvaret ud fra de konkrete omstændigheder i sagen, hvorfor det også er muligt, at ældre børn bliver frifundet. Derimod bliver sagens omstændigheder ikke tillagt samme store betydning i trafikskader og brandskader, hvor det kan ses, at domstolene sjældent finder, at der foreligger undskyldende omstændigheder for den skete skade. Dette er formentlig begrundet i, at der ved brandskader og trafikskader er en højere forventning om, at børn er påpasselige.

Afslutningsvist er der i specialet blevet gjort overvejelser om, hvorfor der sjældent ses nye offentliggjorte domme inden for børns erstatningsansvar. En mulig forklaring herpå kan være indførelsen af erstatningsansvarslovens § 19, idet der efter denne bestemmelse ikke er erstatningsansvar for skader dækket af en tings- og driftsforsikring, medmindre skaden er forvoldt ved grov uagtsomhed. Modsat har indførelsen af bestemmelsen ikke betydning for, hvorfor der ses mindre sager vedrørende personskader forvoldt af børn, idet erstatningsansvarslovens § 19 netop ikke omfatter personskader. En anden mulig forklaring kan være, at retstilstanden allerede anses for fastlagt, hvilket kan medføre et manglende ønske om at føre en retssag, hvis det allerede på forhånd kan ses, at sagen er tabt. Endelig er der blevet gjort overvejelser om, hvorvidt culpastandarden har rykket sig i en mildere eller strengere

retning, men da de nyere domme indeholder samme momenter som de ældre domme, må denne teori som udgangspunkt afvises.

10. Litteraturliste

10.1 Lovgivning og forarbejdere

Lov nr. 277 af 30.juni 1922 (Myndighedsloven).

Lovbekendtgørelse. nr. 1070 af 24.august 2018 (erstatningsansvarsloven).

Lovbekendtgørelse nr.83 af 25.januar 2024 (Barnets lov).

Folketingstidende 1994 – 95, Tillæg A.

L 7, 1983-1984, 2.samling, Lov om erstatningsansvar.

10.2 Retspraksis

10.2.1 Ugeskrift for retsvæsen

U.1950.959Ø	U.1956.51/2H	U.1970.864Ø
U.1951.999H	U.1957.96H	U.1972.754H
U.1951.894 Ø	U.1957.100H	U.1974.934V
U.1951.294/2H	U.1959.761/1Ø	U.1978.700B
U.1951.470/1H	U.1962.181V	U.1980.424/2V
U.1951.1096Ø	U.1963.303H	U.1981.630H
U.1951.566H	U.1963.862Ø	U.1988.602V
U 1951.77/2H	U.1963.912/2V	U.1989.278/2V
U.1952.769H	U.1965.511/2V	U.1990.926/1H
U.1953.11/2H	U.1966.767/2V	U.1991.274H
U.1954.541V	U.1967.706V	U.2019.3990
U.1956.635/2H	U.1969.388H	U.2021.199V

10.2.2 Forsikrings – og erstatningsretlig domssamling

FED1995.961 V

FED2000.1621

FED2001.2682 Ø

FED2009.81

10.3 Faglitteratur

Udkast til Lov om Umyndighed og Værgemaal: udarbejdet af den ved Kgl. Resolutioner af 25.juli 1910, 19.juni 1912, 29.december 1914 og 14.april 1919 nedsatte kommission, 1921, Schultz, J.H.

Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, 2.udgave, 2014, Jurist – og Økonomforbundets forlag.

Munk Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, 2.udgave, 2018, Jurist – og Økonomforbundets forlag.

Munk Hansen, Carsten, *Den juridiske løsning*, 1.udgave, 2017, Jurist – og Økonomforbundets forlag.

Møller, Jens; Wiisbye, Michael S.; Høj, Karsten, *Kommentarer til erstatningsansvarsloven*, 7.udgave, 2020, Jurist – og Økonomforbundets forlag.

Eyben, Bo von; Isager, Helle, *Lærebog i erstatningsret*, 10.udgave, 2024, Djøf Forlag.

Gomard, Bernhard, *Børns erstatningsansvar*, 2.udgave, 1980, Retsvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet.

Taksøe – Jensen, F., *Personretten som indledning til retsstudiet*, 1.udgave, 1981 Juristforbundets forlag 1981.

10.4 Internetadresser

Karnov Group: <https://www.karnovgroup.dk>

Hæfte om leg fra Børne – og undervisningsministeriet og Danmarks Evalueringsinstitut: https://emu.dk/sites/default/files/2021-04/Kort_om_leg_haefte.pdf

11. Bilagsoversigt

Bilag 1: Samarbejdsaftale.

Bilag 2: Procesafsnit.

12. Antal anslag

Ordoptælling

Statistik:

Sider	57
Ord	21.480
Tegn (uden mellemrum)	115.768
Tegn (med mellemrum)	137.312
Afsnit	180
Linjer	1.705

☐ Medtag fodnoter og slutnoter

Luk